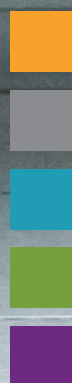

Tid mellan barnen

– hur lång tid väntar föräldrar innan de får sitt andra barn?

Demografiska rapporter

- 2000:1 Sveriges framtida befolkning
- 2000:2 Barn och deras familjer 1999
- 2001:1 Varför föds det så få barn?
- 2001:2 Arbetsmarknadsstatus och fruktsamhet
- 2001:3 Livslängden i Sverige 1991–2000
- 2002:1 Barnens del av kakan
- 2002:2 Barn och deras familjer 2000
- 2002:3 Livslängd, hälsa och sysselsättning
- 2002:4 Befolkningsåret 2001
- 2002:5 Hur många barn får jag?
- 2002:6 Arbetskraftsinvandring – en lösning på försörjningsbördan?
- 2002:7 Mammor och pappor – om kvinnors och mäns föräldraskap
- 2003:1.1 Barn och deras familjer 2001. Del 1: Tabeller
- 2003:1.2 Barn och deras familjer 2001. Del 2: Texter och diagram
- 2003:2 Flyttströmmar i Sverige 1999–2001
- 2003:3 Befolkningsåret 2002
- 2003:4 Sveriges framtida befolkning – Befolkningsframskrivning för åren 2003–2050
- 2003:5 Sveriges framtida befolkning 2003–2020. Svensk och utländsk bakgrund
- 2003:6 Arbetslöshet och barnafödande
- 2003:7 Barn och deras familjer 2002
- 2004:1 Barnens tid med föräldrarna
- 2004:2 Vad påverkar sjukskrivningarna?
- 2004:3 Barn och deras familjer 2003
- 2004:4 Dödlighet efter utbildning, boende och civilstånd
- 2004:5 Efterkrigstidens invandring och utvandring
- 2005:1 Bostaden, storstaden och barnfamiljen
- 2005:2 Barn och deras familjer 2004
- 2005:3 Familjens betydelse för rörligheten på arbetsmarknaden
- 2005:4 Från folkökning till folkminskning
- 2006:1 Äldres omsorgsbehov och närhet till anhöriga
- 2006:2 Sveriges framtida befolkning 2006–2050
- 2006:3 Barn och deras familjer 2005
- 2007:1 Livslängden i Sverige 2001–2005
- 2007:2 Barn, boendesegregation och skolresultat
- 2007:3 Föräldraledighet och arbetskarriär - En studie av mammors olika vägar i arbetslivet
- 2007:4 Barn och deras familjer 2006
- 2008:1 Arbete och barnafödande. En jämförelse mellan inrikes och utrikes födda
- 2008:2 Barnafödande bland inrikes och utrikes födda
- 2008:3 Anhöriginvandrare och deras familjer
- 2008:4 Invandrares flyttmönster
- 2008:5 Ungdomars flytt hemifrån
- 2009:1 Sveriges framtida befolkning 2009–2060
- 2009:2 Barn eller inte?
- 2010:1 Kohortdödligheten i Sverige
- 2010:2 Födda i Sverige – ändå olika? betydelsen av föräldrarnas födelseland
- 2011:1 Tredje barnet – en ny trend?
- 2011:2 Livslängden i Sverige 2001–2010
- 2011:3 Olika generationers barnafödande
- 2012:1 Sambo, barn, gifta, isär?
- 2012:2 Sveriges framtida befolkning 2012–2060
- 2012:3 Kvarboende, flyttningar och dödlighet
- 2013:1 Barn, föräldrar och separationer
- 2013:2 Barnafödande i nya relationer
- 2014:1 Olika familjer lever på olika sätt
- 2014:2 Generationer genom livet
- 2014:3 Yrke och dödlighet
- 2014:4 Utrikes föddas barnafödande – före och efter invandring
- 2015:1 Kärlek över gränserna – migration och familjebildning
- 2015:2 Sveriges framtida befolkning 2015–2060.
- 2015:3 På egna ben. En beskrivning av ungas flytt från föräldrahemmet
- 2015:4 Bo nära eller långt bort. Avstånd mellan barn och föräldrar efter en separation 1975–2013
- 2016:1 Från Finland till Afghanistan – invandring och utvandring för födda i olika länder sedan 1970
- 2016:2 Livslängd och dödlighet i olika sociala grupper
- 2016:3 Enbarnsmammor i olika generationer
- 2016:4 Livslängden i Sverige 2011–2015 Livslängdstabeller för riket och länen
- 2017:1 Barn eller inte? Registeruppföljning av en enkätundersökning från 2009

Tid mellan barnen

– hur lång tid väntar föräldrar innan de får sitt andra barn?

Demografiska rapporter 2017:2

Tid mellan barnen – hur lång tid väntar föräldrar innan de får sitt andra barn?

Demographic reports 2017:2

Birth intervals – how long do parents wait before they have a second child?

Statistiska centralbyrån
Statistics Sweden
2017

Tidigare publicering – se omslagets insida
Previous publication – listed at the inside of the cover

Producent
Producer SCB, prognosinstitutet
Statistics Sweden, Forecast Institute
Box 24300, 104 51 Stockholm
+46 10 479 40 00
demografi@scb.se

Förfrågningar
Enquiries Vitor Miranda +46 10 479 43 44
vitor.miranda@scb.se

Karin Lundström +46 10 479 41 87
karin.lundstrom@scb.se

Det är tillåtet att kopiera och på annat sätt mångfaldiga innehållet i denna publikation.

Om du citerar, var god uppge källan på följande sätt:

Källa: SCB, *Tid mellan barnen – hur lång tid väntar föräldrar innan de får sitt andra barn?*.

It is permitted to copy and reproduce the contents in this publication. When quoting, please state the source as follows:

Source: Statistics Sweden, *Birth intervals – how long do parents wait before they have a second child?*

Omslag/Cover Ateljén, SCB
Foto/Photo Istock, Dean Mitchell

ISSN 1654-1510 (online)
URN:NBN:SE:SCB-2017-BE51BR1702_pdf

Denna publikation finns enbart i elektronisk form på www.scb.se
This publication is only available in electronic form on www.scb.se

Förord

Syftet med denna rapport är att beskriva hur lång tid föräldrar väntar med att få ytterligare ett barn efter sitt första eller andra barn. I rapporten presenteras resultat som beskriver utvecklingen sedan 1970-talet fram till i dag. Skillnader kopplade till föräldrarnas ålder, utbildningsnivå och födelseland redovisas också.

Resultat om barnafödande i befolkningen och vad som påverkar det antal barn kvinnor föder bidrar till att förutsäga utvecklingen av det framtida barnafödandet i Sverige och är därmed ett viktigt underlag i arbetet med befolkningsprognoser.

Rapporten har utarbetats av Vitor Miranda. Lena Lundkvist, Anna Nyman, Andreas Raneke och Johan Tollebrant har bidragit med värdefulla synpunkter.

Statistiska centralbyrån i november 2017

Petra Otterblad Olausson

Maj Eriksson Gothe

SCB tackar

Tack vare våra uppgiftslämnare – privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer – kan SCB tillhandahålla tillförlitlig och aktuell statistik som tillgodoser samhällets informationsbehov.

Innehåll

Förord.....	1
Sammanfattning	7
1. Inledning	9
2. Bakgrund	11
2.1 Barnafödandet över åren	11
2.2 Barnafödande i olika generationer	13
3 Upp- och nedgångar i tid mellan barnen	17
3.1 Första och andra barnet.....	17
3.2 Andra och tredje barnet.....	19
4. Vad styr tid mellan barnen?	23
4.1 Ålder vid första barnets födelse	23
4.2 Utbildningsnivå.....	26
4.3 Jämförelse mellan kvinnor och män	31
4.4 Mammans födelseland	32
5. Sammanfattande kommentarer	37
Fakta om statistiken.....	39
Detta omfattar statistiken	39
Datamaterial	39
Definitioner och förklaringar	39
Så görs statistiken.....	41
Metod	41
Statistikens tillförlitlighet	43
Referenser.....	45
Bilaga 1.....	47
In English	49
Summary	49
List of tables	50
List of graphs.....	50
List of terms.....	52

Tabellförteckning

Tabell 4.1 Fördelning av förstagångsmammor uppdelat efter födelselandsgrupp, 1970–2016	34
Tabell T.1 Antal kvinnor som fått sitt första barn och antal samt andel av dessa kvinnor som fått ett andra barn inom tio år, 1970–2006	47
Tabell T.2 Antal kvinnor som fått sitt andra barn och antal av dessa kvinnor som fått ett tredje barn inom tio år, 1970–2006	48

Diagramförteckning

Diagram 2.1 Summerat fruktsamhetstal 1900–2016	12
Diagram 2.2 Medelålder vid första barnets födelse, 1970–2016. Kvinnor födda i Sverige	13
Diagram 2.3 Slutligt antal barn. Kvinnor födda 1870–1971	14
Diagram 2.4 Fördelning av antal barn i slutet av de barnafödande åldrarna för kvinnor födda i Sverige år 1950, 1960 och 1970	14
Diagram 2.5 Medelålder vid första barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige 1930–1971	15
Diagram 3.1 Andel förstagångsmammor som fått minst ett barn till, efter tid sedan första barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige som födde sitt första barn 1980 eller 2000	17
Diagram 3.2 Andel förstagångsmammor som fått ett andra barn, efter första barnets födelseår. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006	18
Diagram 3.3 Tid mellan första och andra barnets födelse, efter första barnets födelseår. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2013	19
Diagram 3.4 Andel tvåbarnsmammor som fått minst ett barn till, efter tid sedan andra barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige som födde sitt andra barn 1980 eller 2000	20
Diagram 3.5 Andel tvåbarnsmammor som fått ett tredje barn, efter andra barnets födelseår. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt andra barn 1970–2006	21
Diagram 3.6 Tid mellan första och andra samt andra och tredje barnets födelse. 25:e percentilen. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2013 eller andra barn 1970–2009	21
Diagram 4.1 Fördelning av förstagångsmammor efter ålder, 1970–2016. Kvinnor födda i Sverige	23
Diagram 4.2 Andel förstagångsmammor som fått ett andra barn, efter mammans ålder vid första barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006	24
Diagram 4.3 Tid mellan första och andra barnets födelse. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 19–20, 24–25, 29–30 eller 34–35 års ålder 1970–2013	25

Diagram 4.4 Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans ålder vid första barnets födelse. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1980–89 eller 2005–09	25
Diagram 4.5 Medelålder vid första barnets födelse efter utbildningsnivå, 2016. Kvinnor födda i Sverige	26
Diagram 4.6 Fördelning av förstagångsmammor efter utbildningsnivå, 2000–2016. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder ...	27
Diagram 4.7 Andel mammor som fått ett andra barn, efter mammans utbildningsnivå. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder 2000–2006	28
Diagram 4.8 Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans utbildningsnivå. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder 2000–2012	28
Diagram 4.9 Andel mammor som fått ett andra barn, efter mammans utbildningsnivå. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 24–25 års ålder 2000–2006	29
Diagram 4.10 Tid mellan första och andra barnets födelse, uppdelat efter mammans utbildningsnivå. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 24–25 års ålder 2000–2012	29
Diagram 4.11 Andel mammor som fått ett andra barn, efter mammans utbildningsnivå. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 34–35 års ålder 2000–2006	30
Diagram 4.12 Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans utbildningsnivå. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 34–35 års ålder 2000–2012	30
Diagram 4.13 Andel förstagångsföräldrar som fått ett andra barn. Kvinnor och män födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006	31
Diagram 4.14 Tid mellan första och andra barnets födelse, efter första barnets födelseår. Median. Kvinnor och män födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2013	32
Diagram 4.15 Andel utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn utanför Sverige, efter mammans födelselandsgrupp och invandringsår, 1970–2016.	33
Diagram 4.16 Andel mammor som fått ett andra barn efter mammans födelselandsgrupp och första barnets födelseår. Kvinnor som fått sitt första barn 1990–2006	35
Diagram 4.17 Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans födelselandsgrupp och första barnets födelseår. Median. Kvinnor som fått sitt första barn 1990–2013	35
Diagram 4.18 Tid mellan första och andra barnets födelse efter mammans födelselandsgrupp. Median. Kvinnor som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder år 2012	36

Sammanfattning

Under de senaste decennierna har kvinnor och män i Sverige fått sitt första barn i allt äldre åldrar. Denna rapport presenterar svar på frågor som om senareläggningen av barnafödandet innebär att föräldrar får barn allt tätare för att hinna med att få fler än ett barn och om mönstret är detsamma i olika sociala grupper. För att öka kunskapen om dessa frågor presenteras statistik och analyser i denna rapport om förändringar sedan 1970 i bland annat hur tätt kvinnor och män får sina barn. Studien fokuserar huvudsakligen på tid mellan första och andra barnet, men även tiden mellan andra och tredje barnet har studerats.

Resultaten visar att kvinnor och män fått barn tätare på 2000-talet än på 1970-talet. Sedan början av 2000-talet har det tagit tre år innan hälften av förstagsföräldrarna fått sitt andra barn. Det kan jämföras med nästan fyra år i mitten av 1970-talet. Mediantiden mellan barnen har varierat märkbart över tid. Kvinnor och män fick barn allt tätare under 1980-talet, mindre tätt under 1990-talets lågkonjunktur och tätare igen under 2000-talet. Tiden mellan första och andra barnet var i allmänhet kortare än mellan andra och tredje barnet.

Åldern när barnafödandet påbörjas har betydelse för tid mellan barnen. Resultaten visar att tiden mellan barnen har minskat tydligt bland äldre mammor. I dag väntar kvinnor som får sitt första barn runt 25, 30 och 35 år ungefär lika lång tid med att få sitt andra barn. Det innebär att fler kan hinna få fler än ett barn även om barnafödandet påbörjas senare.

Mammor och pappor väntar ungefär lika lång tid innan de får sitt andra barn. Jämfört med utrikes födda kvinnor har inrikes födda varit mer benägna att få ett andra barn och de får också barn tätare. När justering görs för skillnader i åldern när barnafödandet påbörjas kan det konstateras att jämfört med kvinnor med högst gymnasieutbildning har högutbildade kvinnor varit mer benägna att få ett andra barn och de får också barn tätare.

1. Inledning

Åldern när barnafödandet påbörjas och tiden mellan barnen är två faktorer som har stor betydelse för hur många barn föräldrar får. Under de senaste decennierna har kvinnor och män i Sverige fått sitt första barn i allt äldre åldrar. År 1970 var den genomsnittliga förstagångsmamman 24 år och förstagångspappan nästan 27 år. Idag är hon 29 år och han är över 31 år. Att bli färdig med sin utbildning och att etablera sig på arbetsmarknaden innan man kan försörja sina barn är några förklaringar till denna senareläggning av barnafödandet. Det har det blivit vanligare att studera på universitet eller högskola och kvinnor och män har anpassat när i livet de väljer att få barn med hänsyn till vad som varit optimalt ur ekonomisk eller praktisk synvinkel (Balbo, Billari & Mills 2013; SCB 2001, 2009).

Fertiliteten sjunker med åldern och en högre ålder vid första barnets födelse kan innebära att färre barn föds. Ett kortare åldersavstånd mellan barnen är ett sätt att hinna med att få det antal barn som ett par skulle vilja få. Om åldern vid första barnet är hög, desto viktigare blir tidsavståndet mellan barnen för de föräldrar som planerar att få fler barn. Så får föräldrar barn tätare i dagens Sverige än under de senaste decennierna? Är mönstret liknande mellan olika sociala grupper? För att öka kunskapen om dessa frågor har de studerats och resultat presenteras i denna rapport. Resultaten fokuserar på förändringar i tidsavstånd mellan barnen sedan 1970 och gäller huvudsakligen kvinnor födda i Sverige men även män och utrikes födda kvinnor har studerats.

Ur ett demografiskt perspektiv är tiden mellan barnen viktig eftersom den kan påverka antaganden om det framtida barnafödandet i befolkningsprognosen. Men det finns också andra orsaker till att studera tiden mellan barnen. För det första kan föräldraförsäkringens utformning påverka tid mellan barnen. När föräldraförsäkringen infördes år 1974 hade föräldrar rätt att få samma föräldrapenningsnivå som för det tidigare barnet om man fick två barn inom 12 månader, även om man inte hade arbetat eller arbetat deltid mellan födslarna. Denna regel är grunden för den så kallade snabbhetspremien inom föräldraförsäkringen. Intervallet har utökats successivt och uppgår sedan 1986 till 30 månader. Tidigare studier har visat ett samband mellan den så kallade snabbhetspremien och en förkortning av tiden mellan barnen under 1980-talet (Andersson, Hoem & Duvander 2006).

För det andra finns hälsonackdelar för mammor med att föda barn tätt. Världshälsoorganisationen har rapporterat att ett intervall kortare än 6 månader mellan en födelse och nästa befruktning kan orsaka en ökad risk för anemi och inflammation i livmodern. Enligt organisationen kan ett för kort tidsavstånd mellan två syskon även påverka det yngre syskonets hälsa genom högre risk för prematuritet (d.v.s. för tidigt födda barn) och låg födelsevikt (World Health Organization 2007).

Rapporten inleds med ett bakgrundskapitel som beskriver hur utvecklingen av barnafödandet ändras från 1970-talet till idag samt det slutliga antalet barn som kvinnor födda olika år har fått under sina fertila åldrar. Det visar att tvåbarnsnormen fortsätter samtidigt som kvinnor föder sitt första barn i allt äldre åldrar. I kapitel 3 analyseras tid mellan första och andra barnet samt mellan andra och tredje barnet för inrikes födda kvinnor. I kapitel 4 studeras sambandet mellan tid mellan första och andra barnet och olika socioekonomiska faktorer som kan vara av betydelse för tid mellan barnen. De variabler som studeras är åldern vid första barnets födelse, utbildningsnivå samt skillnader mellan könen och mellan inrikes och utrikes födda kvinnor. Rapporten avslutas med en sammanfattande diskussion. En beskrivning av datamaterial, metod och variabler finns i kapitlet *Fakta om statistiken*.

2. Bakgrund

I detta kapitel presenteras utvecklingen av barnafödandet från 1970-talet till idag och hur barnafödandet ser ut för kvinnor födda olika år.

2.1 Barnafödandet över åren

Ett sätt att studera barnafödandets utveckling är genom det summerade fruktsamhetstalet. Måttet anger det antal barn en fiktiv kvinna (eller man) skulle få under hela sin reproduktiva period om benägenheten att få barn i olika åldrar förblev densamma som under det år eller den period för vilket beräkningen görs. Måttet visar benägenheten att föda barn ett visst år eller en viss period och ger en indikation på konjunkturen i fruktsamheten.

Historisk statistik visar att från 1700-talet fram till 1890-talet föddes i genomsnitt mellan fyra och fem barn per kvinna i Sverige (SCB 1999). Därefter började barnafödandet sjunka och nedgången fortsatte oavbrutet ända fram till början av 1930-talet då det föddes cirka två barn per kvinna (se diagram 2.1). Enligt tidigare studier har flera faktorer bidragit till den markanta minskningen av stora familjer vid sekelskiftet 1900. Några exempel är högre kostnad för att försörja barn i storstäder i förhållande till på landsbygden, ett allt mer individualiserat samhälle samt nya kulturella normer om äktenskap, könsroller och kvinnligt arbetskraftsdeltagande (Mason 1997).

Sedan 1930-talet har det summerade fruktsamhetstalet varierat och perioder med lägre barnafödande har ersatts av perioder med högre barnafödande. På 1930-talet oroade man sig för det mycket låga barnafödandet och Gunnar och Alva Myrdal publicerade *Kris i befolkningsfrågan*, där de argumenterade för en förbättring av familjernas ekonomiska situation och trygghet för att främja barnafödandet. En rad åtgärder för att stimulera barnafödandet beslutades, men redan innan dessa familjepolitiska reformer genomfördes började 1940-talets så kallade babyboom. Från sent 1960-tal till början av 1980-talet skedde en nedgång i barnafödandet som till stor del berodde på att det var en period då fler och fler kvinnor började lönearbete samtidigt som det var svårt för kvinnor att förena föräldraskap och arbetsliv. Tillgången till bättre och säkrare preventivmedel bidrog också till nedgången (Hoem & Hoem 1996).

Minskningen ersattes av en uppgång i barnafödandet i mitten av 1980-talet, vilket kan förklaras dels av en stark konjunktur men även av förändringar i familjepolitiken (Hoem 1990). En bidragande politisk förändring var införandet av den så kallade snabbhetspremien i föräldraförsäkringen som beskrevs i kapitel 1. År 1980 förlängdes tiden för att få behålla samma föräldrapenningnivå till 24 månader och sedan vidare till 30 månader år 1986. Ett tidsspann på 30 månader mellan barnen var inom räckhåll för en större grupp vilket innebar att snabbhetspremien på allvar började få en påverkan på tiden mellan barnen. Det medförde att många valde att få sina barn tätare än tidigare och det har bidragit till ökningen av barnafödandet under 1980-talet. Även yttre samhällsfaktorer som jämställdhetslagar, möjlighet att kombinera familjeliv och arbete, föräldrapenningsnivån och tillgång till daghemplatser tycks påverka kvinnors och mäns benägenhet att få barn (Hoem & Hoem 1996).

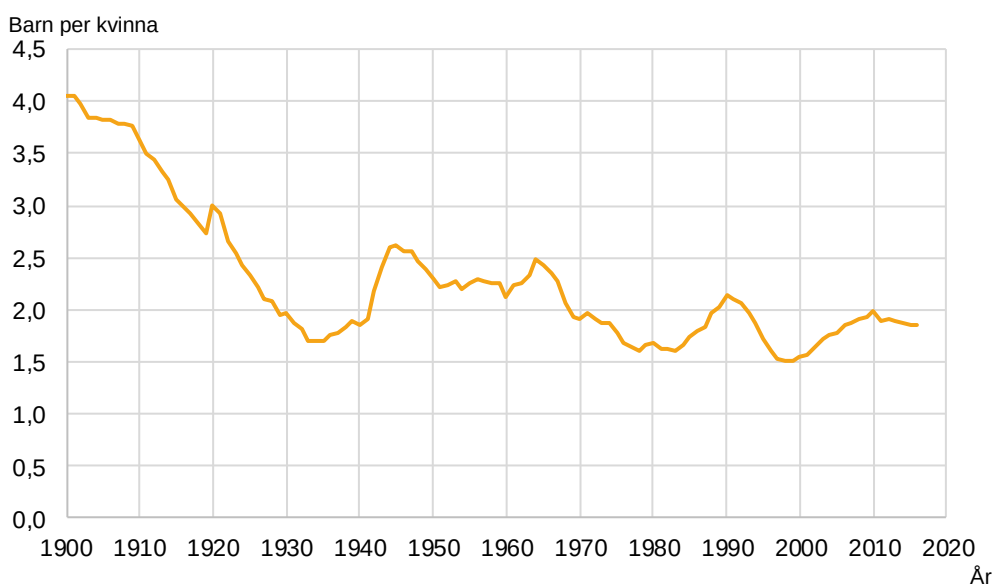
Under 1990-talet var det återigen en nedgång i barnafödandet (se diagram 2.1). Det berodde till stor del på lågkonjunkturen. Sverige fick en lågkonjunktur år 1992 och arbetslösheten förblev hög under större delen av 1990-talet. Lågkonjunkturen

medförde att speciellt yngre kvinnor och män fick svårare att etablera sig på arbetsmarknaden och allt fler började studera och sköt barnafödandet på framtiden. År 1999 var barnafödandet det hittills lägsta i Sverige, 1,5 barn per kvinna. Barnafödandet ökade under det första decenniet av 2000-talet och det summerade fruktsamhetstalet uppgick till 1,9 barn per kvinna år 2010. Sedan dess har barnafödandet åter igen minskat något. Enligt tidigare studier har lågkonjunkturen efter finanskrisen 2008 bidragit till en nedgång i barnafödandet både i Sverige och större delen av Europa (Goldstein et al. 2013, Comolli 2017).

Diagram 2.1

Summerat fruktsamhetstal 1900–2016

Total fertility rate 1900–2016

I diagram 2.2 visas medelåldern för kvinnor vid första barnets födelse åren 1970–2016. Även åldersstandardiserad medelålder visas. Standardvägningen korregerar för skillnader i befolkningens åldersstruktur under olika perioder (läs mer i *Fakta om statistiken*). Resultaten visar att sedan 1970-talet har kvinnor fått sitt första barn vid allt högre ålder. År 1970 var medelåldern för de kvinnor som blev mammor för första gången 24 år, medan förstagångsmammor år 2016 var över 29 år i genomsnitt.

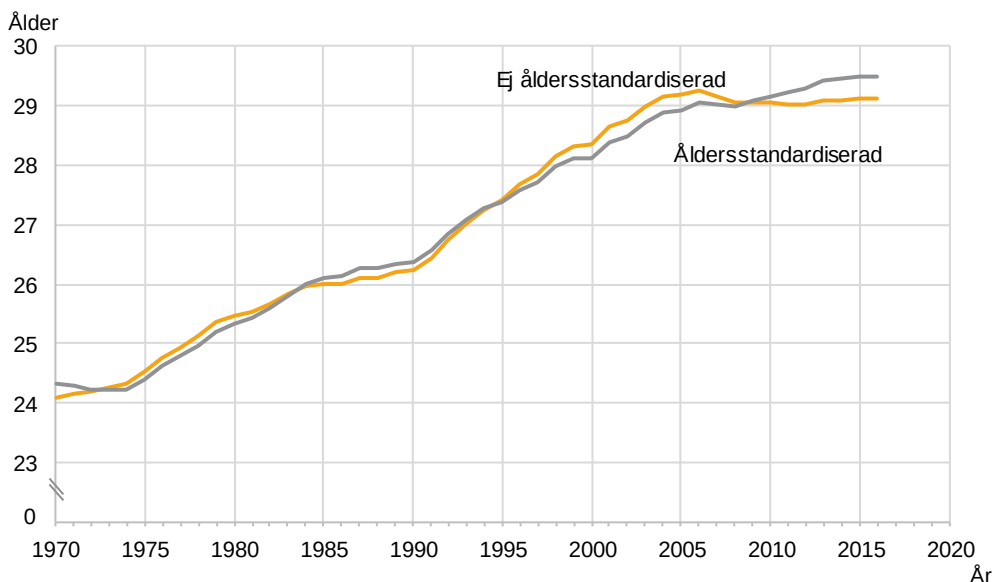
En anledning till att åldern vid första barnets födelse har ökat är att etableringsåldern på arbetsmarknaden har ökat. I Sverige är föräldraförsäkringen starkt sammankopplad med tidigare inkomst från förvärvsarbete vilket förstärker sambandet mellan etablering på arbetsmarknaden och barnafödande. Tidigare studier visar exempelvis att kvinnor med fast arbete får sitt första barn i högre utsträckning jämfört med de som står utanför arbetskraften och att kvinnor med högre lön har högre benägenhet att få barn än kvinnor med lägre lön (Andersson 2000, SCB 2008).

Medelåldern vid första barnets födelse före och efter ålderstandardisering följer varandra för större delen av perioden som studeras. Dock skiljer de sig åt från och med år 2010. Sedan dess har den ej ålderstandardiserade serien legat på ungefär samma nivå medan den ålderstandardiserade serien har fortsatt att öka. En förklaring till den här skillnaden är att åldersstrukturen hos kvinnor i barnafödande ålder har blivit allt yngre under det senaste årtiondet. Det i sin tur beror framför allt på att det föddes många barn i slutet av 1980-talet och början av

1990-talet. Under de senaste åren har dessa stora födelsekohorter närmat sig åldrarna när barnafödandet påbörjas och det bidrar till en lägre medelålder vid första barnets födelse om inte standardvägning används.

Diagram 2.2

Medelålder vid första barnets födelse, 1970–2016. Kvinnor födda i Sverige
Mean age at first birth, 1970–2016. Women born in Sweden

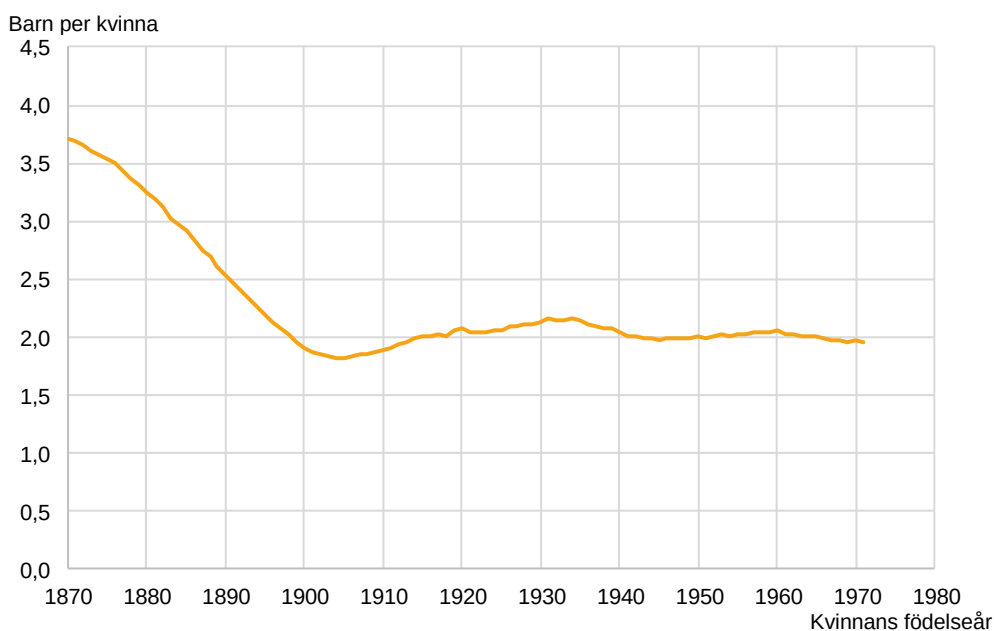
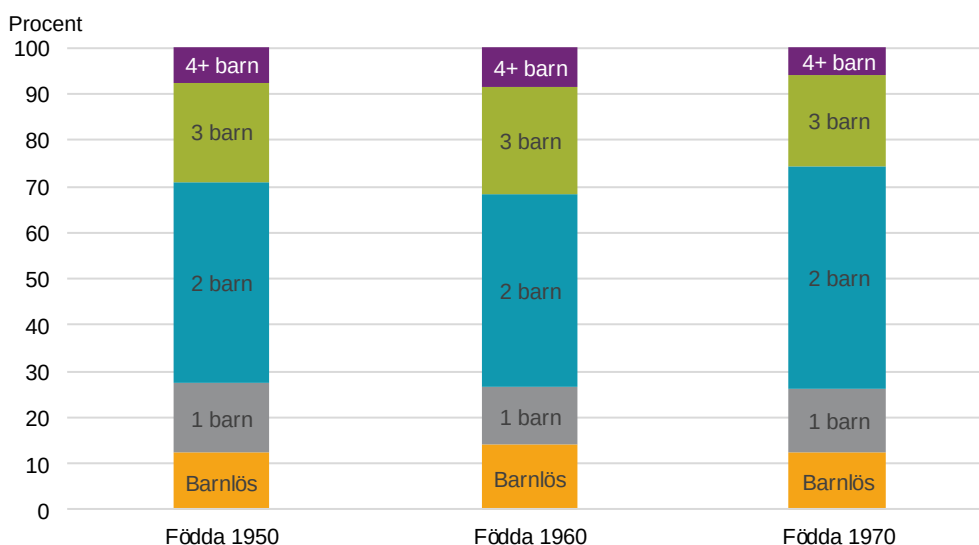

2.2 Barnafödande i olika generationer

Ett annat sätt att studera barnafödandet är att analysera den så kallade kohortfruktsamheten, det vill säga det genomsnittliga antal barn som kvinnor födda ett visst år har fått när de har avslutat sina fertila åldrar. Det slutliga antalet barn kan idag beräknas för kvinnor födda fram till 1971 eftersom dessa kvinnor har fyllt 45 år och då i de flesta fall passerat sina fruktsamma år.

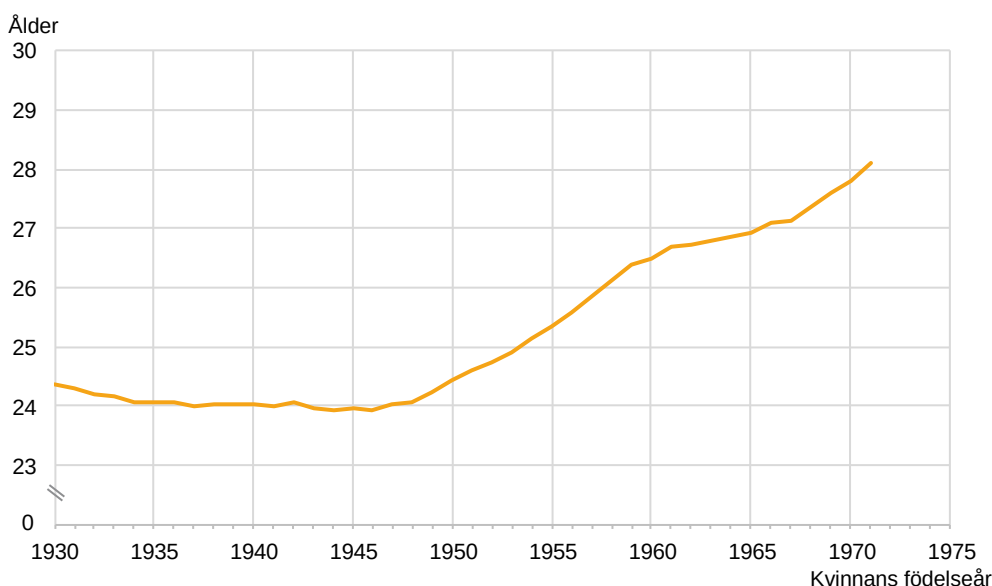
Kvinnor födda på 1870-talet fick i genomsnitt 3,5 barn. För efterföljande generationer sjönk fruktsamheten kraftigt (se diagram 2.3). Som nämnts tidigare bidrog flera olika faktorer till den markanta minskningen av stora familjer vid sekelskiftet 1900. Kohortfruktsamheten har under de senaste decennierna varit stabil. Kvinnor födda från 1940 och framåt har i genomsnitt fått ungefär två barn.

I diagram 2.4 visas hur många barn kvinnor födda 1950, 1960 och 1970 fått. Resultaten visar på en tydlig tvåbarnsnorm bland kvinnor födda i Sverige. Över 40 procent av kvinnorna har fått två barn. En skillnad mellan kvinnor födda 1970 jämfört med de födda 1950 och 1960 är att det blev allt vanligare med två barn och mindre vanligt med tre eller flera barn. Utvecklingen har gått mot ett mer likriktat barnafödande och tvåbarnsnormen har förstärkts. Enligt en enkätundersökning finns en stark tvåbarnsnorm. Barn tycks ingå i de allra flesta unga människors framtidsbild och på frågan om hur många barn man skulle vilja ha är två barn det vanligaste svaret (SCB 2009, 2016).

Diagram 2.3**Slutligt antal barn. Kvinnor födda 1870–1971***Cohort completed fertility. Women born 1870–1971***Diagram 2.4****Fördelning av antal barn i slutet av de barnafödande åldrarna för kvinnor födda i Sverige år 1950, 1960 och 1970***Distribution of number of children born by the end of the reproductive ages, women born in Sweden in years 1950, 1960 and 1970*

Slutgiltigt antal barn beräknas för kvinnor vid 45 års ålder.

Det genomsnittliga antalet barn per kvinna har varit förhållandevis stabilt bland de födda sedan 1940-talet, men de yngre generationerna har fått sitt första barn i allt högre åldrar. Kvinnor födda på 1930- och 1940-talet blev mammor för första gången vid cirka 24 års ålder. Sedan dess har medelåldern vid första barnets födelse ökat och kvinnor födda 1971 var i genomsnitt över 28 år när de fick sitt första barn (se diagram 2.5).

Diagram 2.5**Medelålder vid första barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige 1930–1971***Mean age at first birth. Women born in Sweden 1930–1971*

Som visas i rapporten *Enbarnsmammor i olika generationer* har en allt större andel kvinnor fått sitt första barn efter 30 års ålder. Av kvinnor födda i mitten av 1940-talet fick cirka 10 procent sitt första barn efter att de hade fyllt 30 år. Motsvarande andel ökade till 23 procent bland kvinnor födda i slutet av 1950-talet och till 34 procent bland de födda i slutet av 1960-talet. Samtidigt har andelen kvinnor som fått sitt första barn före 25 års ålder minskat från drygt 60 procent till 45 procent och vidare till 35 procent bland kvinnor födda i slutet på 1940-, 1950- och 1960-talet (SCB 2016).

Sammanfattningsvis kan noteras att tvåbarnsnormen fortsätter att gälla men att kvinnor föder sitt första barn vid allt högre ålder. Politiska, ekonomiska och sociala förändringar har påverkat de årliga fruktsamhetstalens utveckling men inte i samma utsträckning påverkat det slutliga antalet barn som kvinnor fått under sina fertila åldrar.

3 Upp- och nedgångar i tid mellan barnen

I detta kapitel studeras utvecklingen av tid mellan barnen under de senaste årtiondena för inrikes födda kvinnor. Resultaten visas för tid mellan första och andra barnet samt mellan andra och tredje barnet.

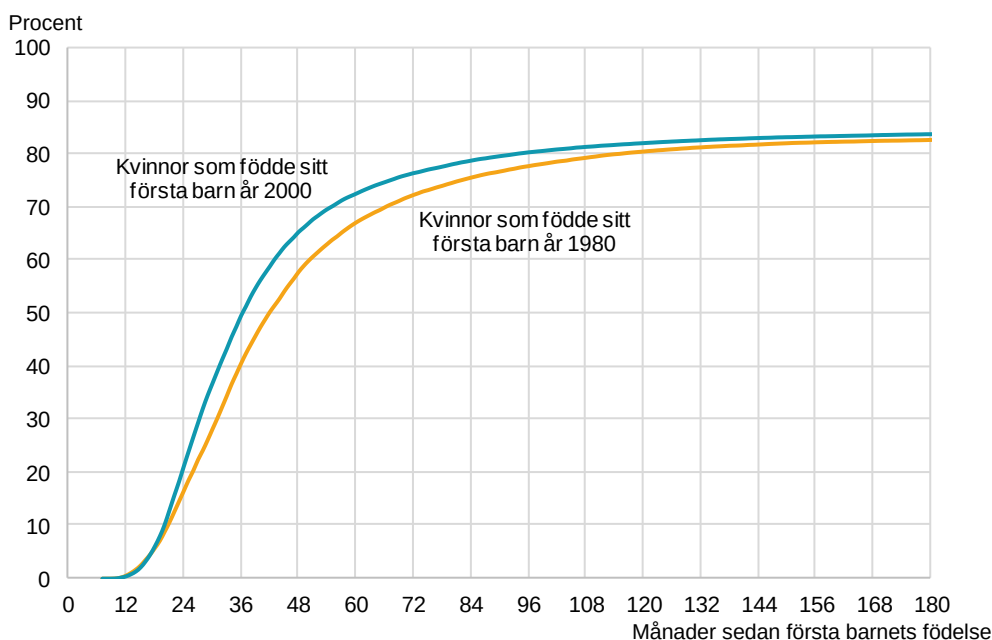
3.1 Första och andra barnet

I diagram 3.1 jämförs tiden mellan första och andra barnets födelse mellan två grupper av kvinnor: de som fått sitt första barn år 1980 respektive 2000. Det visar andelen förstagångsmammor som fått minst ytterligare ett barn inom en viss tidperiod. De flesta som fått ett första barn får också ett andra barn. Femton år (d.v.s. 180 månader) efter första barnets födelse hade över 80 procent av dessa mammor fått ett andra barn. Även om några kvinnor väntade så länge som femton år innan man skaffade ett andra barn fick majoriteten av kvinnorna sitt andra barn inom ett mycket kortare intervall. Cirka tre år efter första barnets födelse hade hälften av kvinnorna som fått sitt första barn år 2000 fått ett barn till.

Diagram 3.1

Andel förstagångsmammor som fått minst ett barn till, efter tid sedan första barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige som födde sitt första barn 1980 eller 2000

Percent of first-time mothers who had a second birth, by time since the first birth. Women born in Sweden who gave birth to their first child in 1980 or 2000

Trots att diagram 3.1 ger en detaljerad bild av tiden mellan barnen hos dessa två grupper av kvinnor kan det vara besvärligt att använda denna typ av diagram när man jämför tid mellan barnen för ett större antal grupper. Därför fokuseras analysen i denna rapport på två typer av sammanfattande mått: andelen förstagångsmammor som fått ett andra barn inom tio år och mediantiden mellan

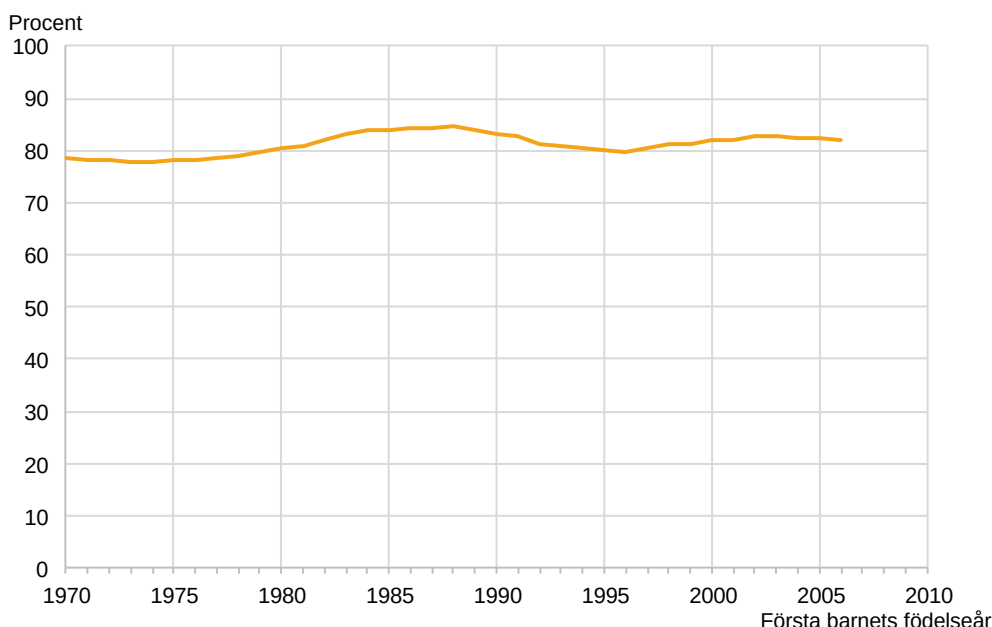
de två födslarna¹. Det första måttet ger en bild av hur vanligt det är att få ytterligare ett barn medan det andra måttet illustrerar hur länge kvinnor vanligtvis väntar innan de får ett barn till.

I diagram 3.2 visas ett exempel på det första måttet. Kvinnor följs i tio år efter första barnets födelse och därmed är kvinnor som blivit förstagångsmammor år 2006 (och då följs till år 2016) den senaste gruppen som inkluderas i diagram 3.2. Resultaten visar att runt 80 procent av kvinnor som fått sitt första barn år 1970–2006 fått ett andra barn. Trots att benägenheten att få ett andra barn var något högre under 1980-talet var andelen relativt stabil under denna period.

Diagram 3.2

Andel förstagångsmammor som fått ett andra barn, efter första barnets födelseår. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006

Percent of first-time mothers who had a second child, by year of birth of the first child. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2006

Andelen beräknas tio år efter första barnets födelse.

I diagram 3.3 visas ett exempel på det andra måttet: mediantiden mellan första och andra barnets födelse bland kvinnor som fått sitt första barn mellan 1970 och 2013. Mediantiden mellan första och andra barnets födelse visar hur lång tid som gått innan hälften av förstagångsmammorna fått ett andra barn. Exempelvis tog det 37 månader efter första barnets födelse innan hälften av kvinnorna som blivit förstagångsmammor år 2000 fått ett barn till. Det kan jämföras med 42 månader för de som fick sitt första barn år 1980. Det innebär att kvinnor som blivit förstagångsmammor år 2000 fått sitt första och andra barn tätare än de som blivit

¹ Tidigare studier har ofta använt mediantiden istället för den genomsnittliga tiden när tid mellan barnen analyseras (Copen et al. 2015; Rutstein 2011). En anledning till det är att hälften av kvinnorna får sitt andra barn inom cirka tre år efter första barnets födelse och då kan medianen beräknas. Därför kan mediantiden användas för att beskriva nuläget. Det genomsnittliga antalet månader mellan barnen underskattas systematiskt om endast kvinnor som födde sitt första barn för tre år sedan inkluderas i beräkningen. En längre uppföljningsperiod krävs och medeltiden kan därför inte användas för att beskriva nuläget.

förstagångsmammor år 1980. Mindre än hälften av kvinnorna som fått sitt första barn år 2014–2015 hade fått ett andra barn år 2016 och detta är anledningen till att 2013 är det sista året som ingår i diagram 3.3.

Mediantiden mellan första och andra barnets födelse var runt 45 månader bland kvinnor som fått sitt första barn under början på 1970-talet. Det minskade under 1970- och 1980-talet och var 32 månader år 1990. Mediantiden har ökat något under 1990-talet och sedan början på 2000-talet är den runt 36 månader.

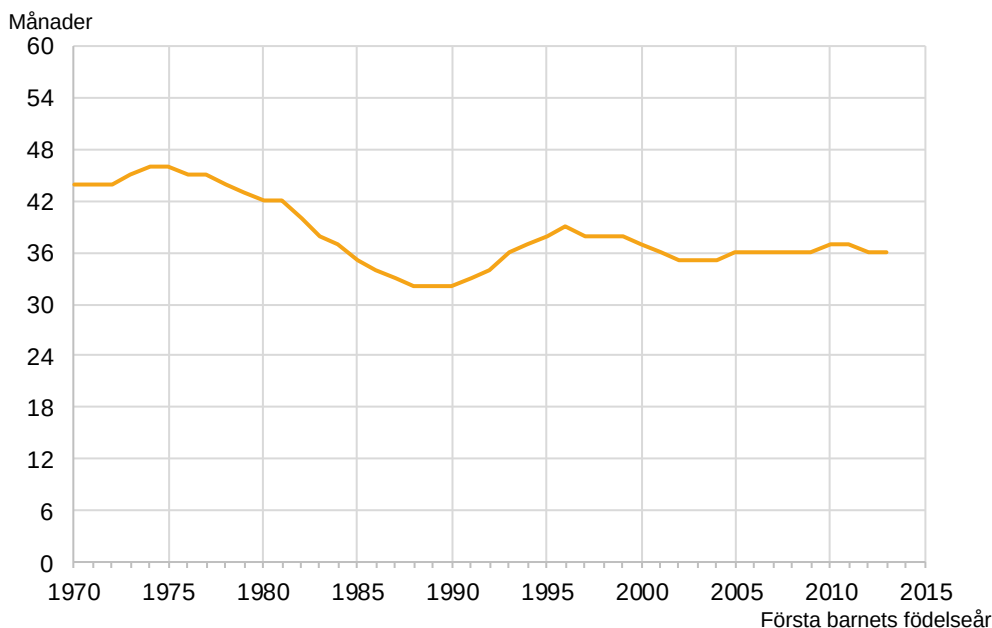
Diagram 3.3

Tid mellan första och andra barnets födelse, efter första barnets födelseår.

Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2013

Birth interval between the first and second child, by year of birth of the first child.

Median. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2013

Enligt tidigare studier kan minskningen av tid mellan barnen under 1970- och 1980-talet åtminstone delvis kopplas samman med den så kallade snabbhetspremien inom föräldraförsäkringen, vilken beskrivits i tidigare kapitel (Andersson et al. 2006, Hoem 1990). När tidsgränsen för snabbhetspremien förlängdes till 30 månader 1986, medförde det fördelar med att få barn tätt. Under 1990-talet var mediantiden mellan barnen något högre. Den rådande lågkonjunkturen kan vara en förklaring till varför föräldrar väntade längre för att få sitt andra barn under denna period.

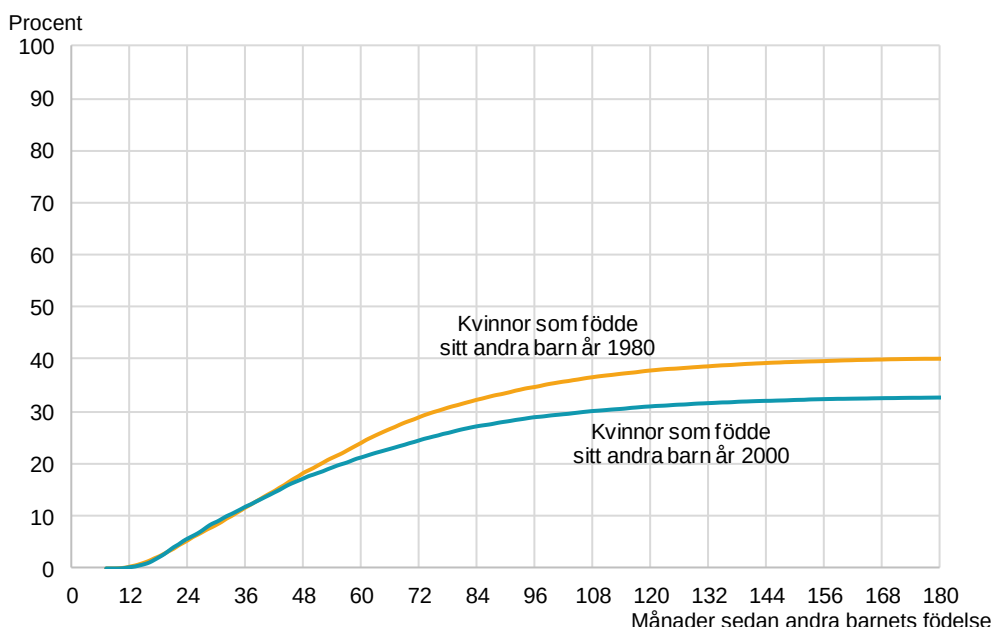
3.2 Andra och tredje barnet

I diagram 3.4 visas tiden mellan andra och tredje barnets födelse bland kvinnor som fått sitt andra barn år 1980 respektive 2000. Det visar andelen tvåbarnsmammor som fått minst ett barn till inom en viss tidperiod. I diagrammet syns att de flesta tvåbarnsmammor som fått ett tredje barn har gjort det inom cirka tio år. Tio år efter andra barnets födelse hade 31 procent av kvinnorna som fått ett andra barn år 2000 fått ett barn till. Efter femton år var andelen 33 procent.

Diagram 3.4

Andel tvåbarnsmammor som fått minst ett barn till, efter tid sedan andra barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige som födde sitt andra barn 1980 eller 2000

Percent of two-child mothers who had a third birth, by time since the second birth. Women born in Sweden who gave birth to their second child in 1980 or 2000

Jämfört med andelen förstagångsmammor som fått ett andra barn är det en betydligt lägre andel av dem med två barn som får ett tredje barn. Andelen tvåbarnsmammor som fått ett barn till varierar mellan 30 och 44 procent bland de som blivit tvåbarnsmammor år 1970–2006 (se diagram 3.5). Andelen var lägre bland kvinnor som fått sitt andra barn i början på 1970-talet och bland de som blivit tvåbarnsmammor år 1994–2006 medan andelen var något högre under 1980-talet.

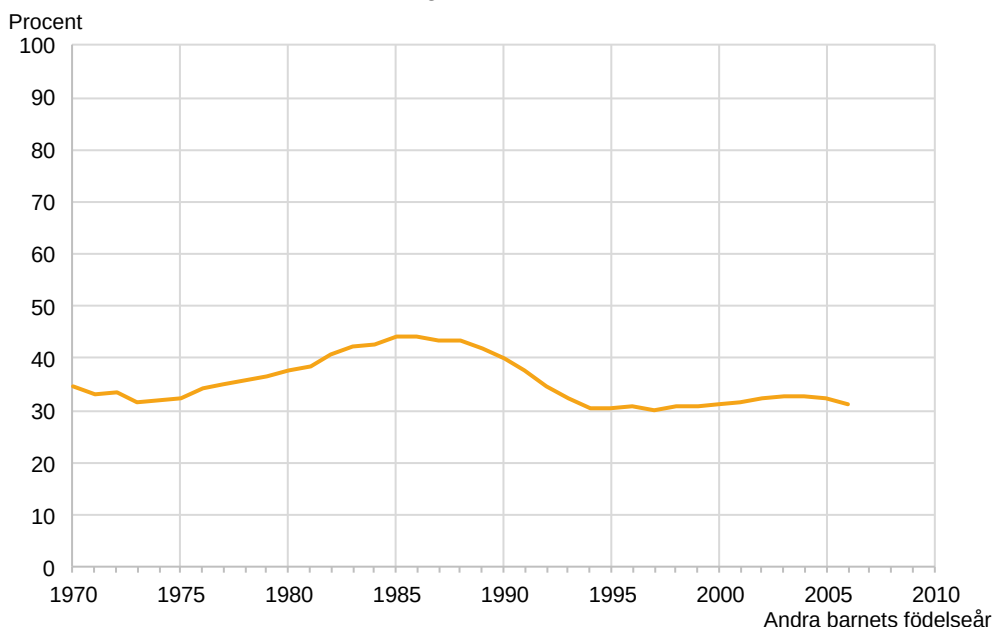
Eftersom mindre än hälften av tvåbarnsmammorna fått ett tredje barn kan mediantiden mellan andra och tredje barnet inte beräknas. Ett alternativt mått som kan användas är därför den 25:e percentilen. När det gäller tid mellan andra och tredje barnets födelse visar det antalet månader som gått när en fjärdedel av tvåbarnsmammorna fått ett barn till.

I diagram 3.6 visas den 25:e percentilen för tiden mellan första och andra samt andra och tredje barnets födelse under de senaste decennierna. Den 25:e percentilen varierar mellan 23–31 månader för intervallet mellan första och andra barnet och mellan 41–80 månader för intervallet mellan andra och tredje barnet. Det betyder att föräldrar brukar vänta längre för att få ett barn till efter sitt andra barns födelse än efter sitt första barn. En förklaring för denna skillnad kan vara att, jämfört med det andra barnet, är det vanligare att få det tredje barnet i en ny relation (SCB 2013b).

Diagram 3.5

Andel tvåbarnsmammor som fått ett tredje barn, efter andra barnets födelseår. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt andra barn 1970–2006

Percent of two-child mothers who had a third child, by year of birth of the second child. Women born in Sweden who gave birth to their second child 1970–2006

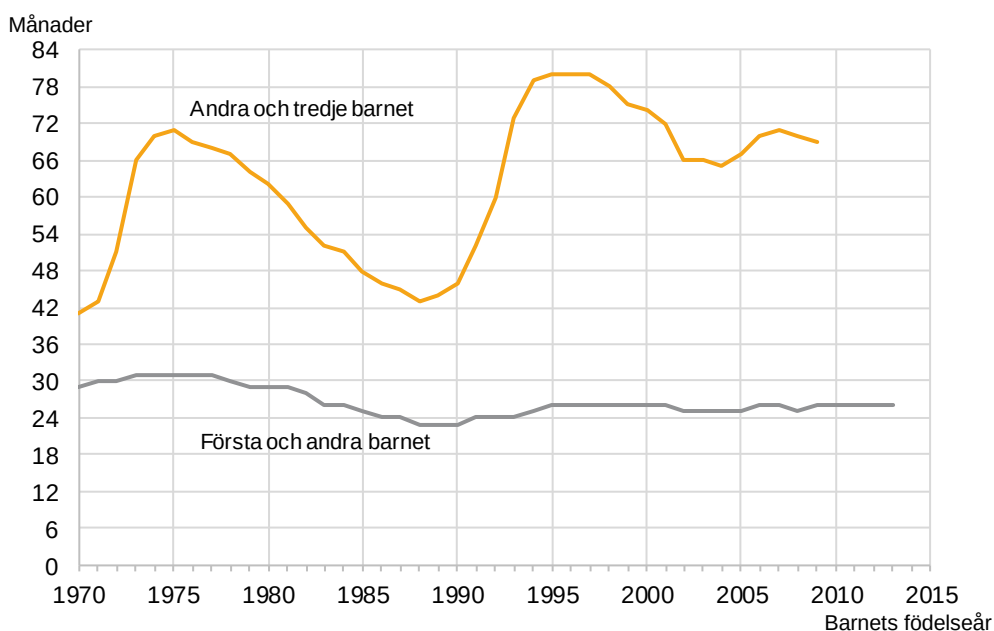

Andelen beräknas tio år efter andra barnets födelse.

Diagram 3.6

Tid mellan första och andra samt andra och tredje barnets födelse. 25:e percentilen. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2013 eller andra barn 1970–2009

Birth interval between first-second and second-third children. 25th percentile. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2013 or their second child 1970–2009

Den horisontella axeln visar första barnets födelseår när det gäller tiden mellan första och andra barnet och andra barnets födelseår när det gäller tiden mellan andra och tredje barnet. 25:e percentilen finns inte för kvinnor som fått sitt andra barn 2010–2013, det beror på att mindre än 25% av kvinnorna som fick sitt andra barn under denna period har fått ett tredje barn vid 2016.

4. Vad styr tid mellan barnen?

I detta kapitel studeras några faktorer som kan vara av betydelse för tid mellan barnen. De variabler som studeras är åldern när barnafödandet påbörjas, utbildningsnivå samt skillnader mellan kvinnor och män samt mellan inrikes och utrikes födda kvinnor. Analysen fokuserar på intervallet mellan första och andra barnet.

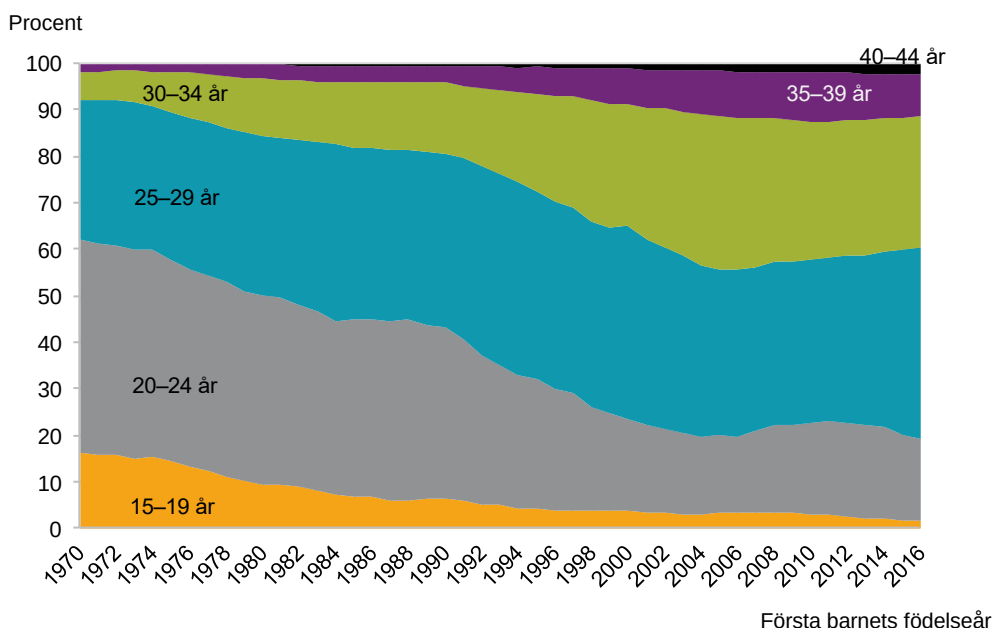
4.1 Ålder vid första barnets födelse

Som nämnts i kapitel 2 har kvinnor under de senaste decennierna fått sitt första barn i allt äldre åldrar. År 1970 var medelåldern för de kvinnor som blev mammor för första gången 24 år, medan förstagångsmammor var över 29 år i genomsnitt år 2016. I diagram 4.1 visas mammans ålder vid första barnets födelse för åren 1970–2016. Andelen förstagångsmammor yngre än 25 år har minskat kraftigt och andelen kvinnor som blev mammor för första gången vid 30 års ålder eller äldre har ökat. År 1970 var tre av fem förstagångsmammor under 25 år. År 2016 var motsvarande andel mindre än en femtedel. Andelen kvinnor som fått första barnet vid 30 år eller äldre har ökat från 8 till 39 procent mellan år 1970 och 2016.

Diagram 4.1

Fördelning av förstagångsmammor efter ålder, 1970–2016. Kvinnor födda i Sverige

Distribution of first-time mothers by age, 1970–2016. Women born in Sweden

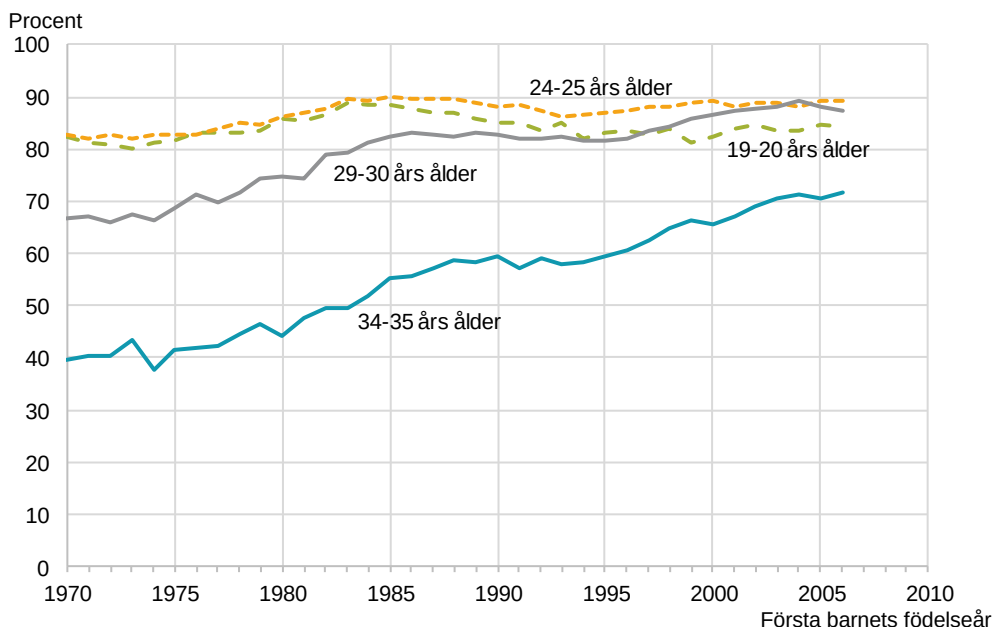

Trots att kvinnor har påbörjat barnafödandet senare har de tagit igen det uppskjutna barnafödandet genom att i större utsträckning föda barn i högre åldrar. I diagram 4.2 visas benägenheten att få ett andra barn uppdelat efter mammans ålder vid första barnets födelse. Resultaten tyder på att åldern vid första barnets födelse påverkar benägenheten att få ett andra barn, men att betydelsen har minskat över tid. Exempelvis får de som blivit förstagångsmammor i 30-årsåldern idag ett andra barn i samma utsträckning som de som fått sitt första barn vid 24-25 års ålder. Under 2000-talet har över 80 procent av dem som fått sitt första barn vid 19-20, 24-25 eller 29-30 års ålder fått ett andra barn. Benägenheten att få ett andra barn har ökat även för de som födde sitt första barn vid 34-35 års ålder.

Diagram 4.2

Andel förstagångsmammor som fått ett andra barn, efter mammans ålder vid första barnets födelse. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006

Percent of first-time mothers who had a second birth, by mother's age at the birth of the first child. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2006

Andelen beräknas tio år efter första barnets födelse.

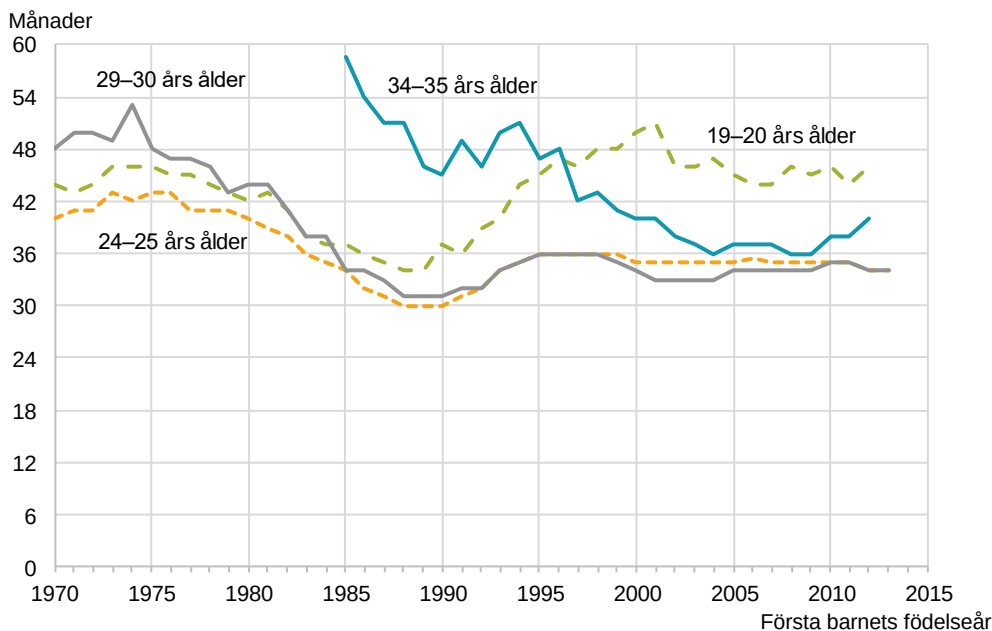
I diagram 4.3 visas mediantiden mellan första och andra barnets födelse för dessa kvinnor. Resultaten visar att för kvinnor som fått sitt första barn vid 24–25, 29–30 eller 34–35 års ålder har tiden mellan barnen minskat under 2000-talet jämfört med 1970- och 1980-talet. De yngsta förstagångsmammorna har inte följt samma trend. Idag väntar de som får sitt första barn vid 19–20 års ålder markant längre med att få ett andra barn än kvinnorna i de andra tre åldersgrupperna.

Detta visas även i diagram 4.4 där mammans ålder vid första barnets födelse visas i ettårsklasser och kvinnor som fått sitt första barn 1985–89 respektive 2005–09 jämförs. Det kan konstateras att tiden mellan barnen har minskat bland kvinnor som var 31 år eller äldre vid första barnets födelse och tvärtom har den ökat bland de som fått sitt första barn före 25 års ålder.

Diagram 4.3

Tid mellan första och andra barnets födelse. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 19–20, 24–25, 29–30 eller 34–35 års ålder 1970–2013

Birth interval between the first and second child. Median. Women born in Sweden who had their first child at ages 19–20, 24–25, 29–30 or 34–35 years between 1970–2013

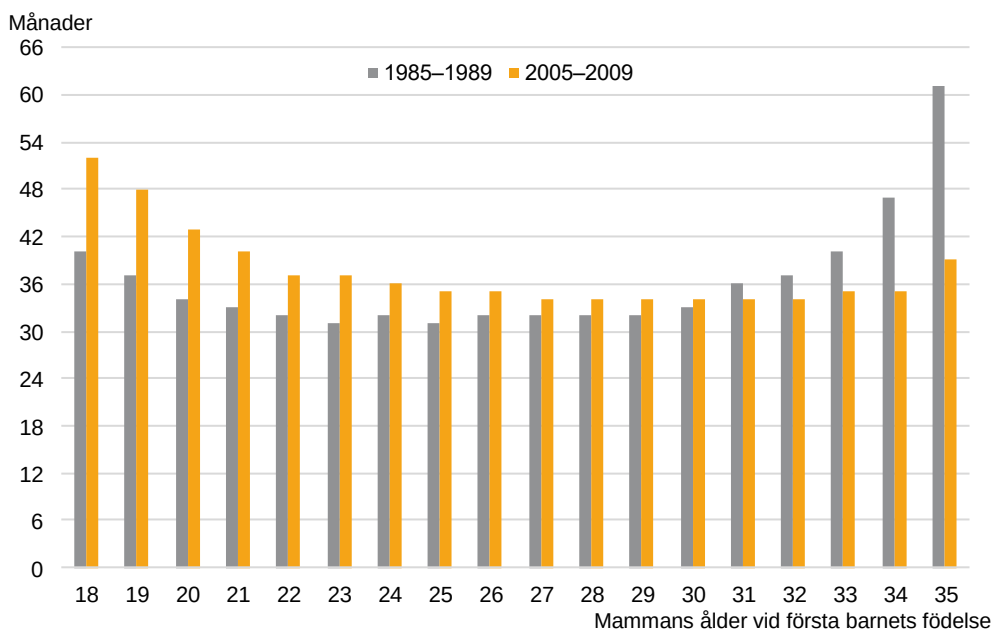

Vissa linjer finns inte för alla år. Det beror på att mindre än hälften av kvinnorna i dessa grupper fått ett andra barn.

Diagram 4.4

Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans ålder vid första barnets födelse. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn 1980–89 eller 2005–09

Birth interval between the first and second child, by mother's age at the birth of the first child. Median. Women born in Sweden who gave birth to their first child in 1985–89 or 2005–09

4.2 Utbildningsnivå

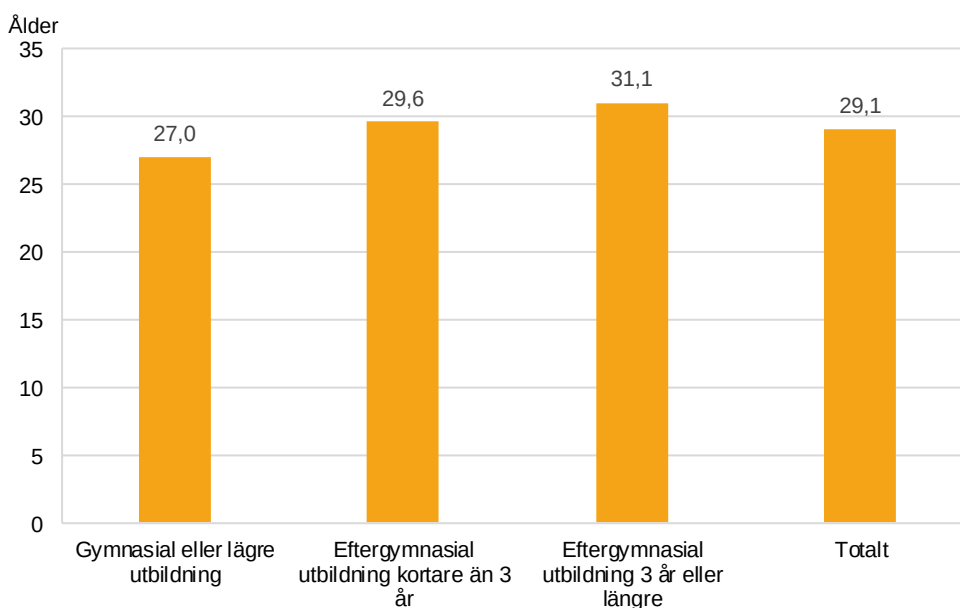
Utbildningsnivån har ökat i Sverige under de senaste decennierna och det har blivit allt vanligare att kvinnor och män har eftergymnasial utbildning. År 2016 hade nästan hälften av kvinnorna i de mest yrkesverksamma åldrarna, 25–64 år, genomfört en eftergymnasial utbildning. I början av 1990-talet var andelen en fjärdedel². Yngre personer med högre utbildning ersätter kontinuerligt äldre med lägre utbildningsnivå, vilket leder till att utbildningsnivån successivt stiger (SCB 2017).

Det finns ett samband mellan utbildningsnivå och ålder vid första barnets födelse. Personer som har en längre utbildning senarelägga barnafödandet i större utsträckning än de med lägre utbildningsnivå (Andersson et al. 2009). I diagram 4.5 visas medelåldern vid första barnets födelse år 2016 uppdelat efter utbildningsnivå. Kvinnor med minst treårig eftergymnasial utbildning var i genomsnitt 31 år då de fick barn medan kvinnor med högst gymnasial utbildning fick sitt första barn runt 27 års ålder.

Diagram 4.5

Medelålder vid första barnets födelse efter utbildningsnivå, 2016. Kvinnor födda i Sverige

Mean age at first birth by educational groups, 2016. Women born in Sweden

Eftersom kvinnor med längre utbildning i genomsnitt är äldre när de får sitt första barn än kvinnor med kortare utbildning, är det svårt att säga om en eventuell skillnad i tid mellan barnen mellan dessa två grupper kan förklaras av skillnader i utbildningsnivå eller av skillnader i ålder. För att studera sambandet mellan utbildningsnivå och tid mellan barn är det därför lämpligt att jämföra kvinnor med olika utbildningsnivå som har fått sitt första barn vid samma ålder.

I diagram 4.6 visas kvinnor som blivit förstagångsmammor 2000–2016 uppdelat efter utbildningsnivå. Diagrammet visar kvinnor som var 29–30 år när de fick sitt första barn, vilket var medelåldern för att få sitt första barn år 2016 (se diagram 2.2

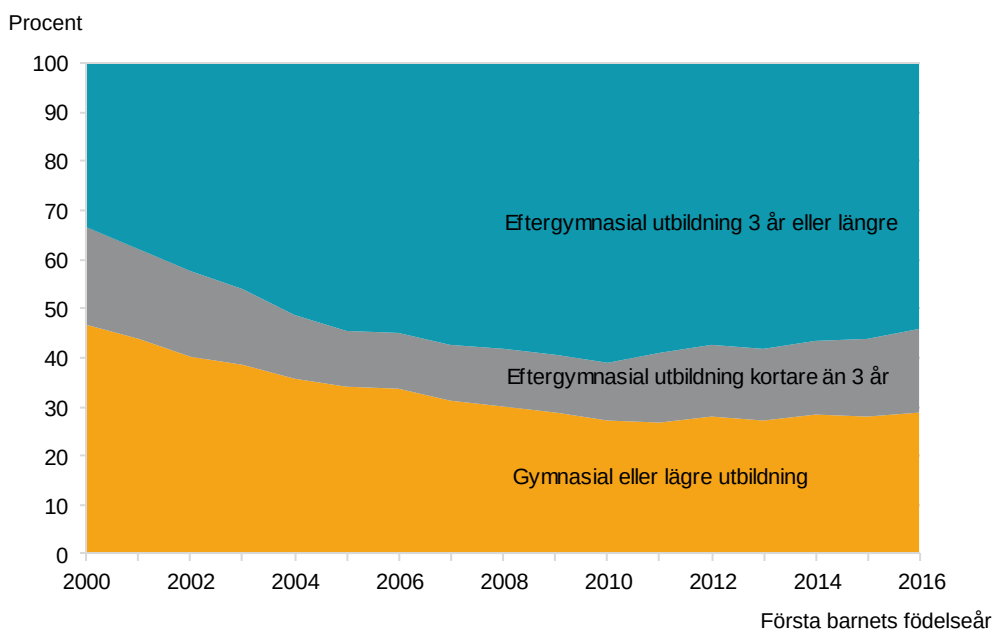
² Det finns flera kvinnor som har eftergymnasial utbildning än män. År 2016 hade 36% av män i de åldrarna 25–64 år eftergymnasial utbildning (SCB 2017).

i kapitel 2). Andelen förstagångsmammor med högst gymnasial utbildning har minskat kraftigt medan andelen mammor med eftergymnasial utbildning har ökat. Exempelvis hade en 38 procent av förstagångsmammorna i 29–30 års ålder minst treårig eftergymnasial utbildning år 2000. År 2016 var motsvarande andel 54 procent. Andelen förstagångsmammor med högst gymnasial utbildning minskade från 47 till 29 procent under samma period.

Diagram 4.6

Fördelning av förstagångsmammor efter utbildningsnivå, 2000–2016. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder

Distribution of first-time mothers by educational attainment, 2000–2016. Women born in Sweden who had their first birth at ages 29–30 years

Utbildningsnivån mäts vid första barnets födelse.

I diagram 4.7 visas benägenheten att få ett andra barn uppdelat efter mammans utbildningsnivå. Resultaten visar att högutbildade kvinnor är mer benägna att få ett andra barn än lägre utbildade kvinnor, åtminstone när kvinnor som fick sitt första barn vid 29–30 års ålder studeras. Över 90 procent av kvinnorna med minst treårig eftergymnasial utbildning har fått ett andra barn. Motsvarande andel var något lägre bland kvinnor med eftergymnasial utbildning kortare än 3 år och lägst bland kvinnor med högst gymnasial utbildning.

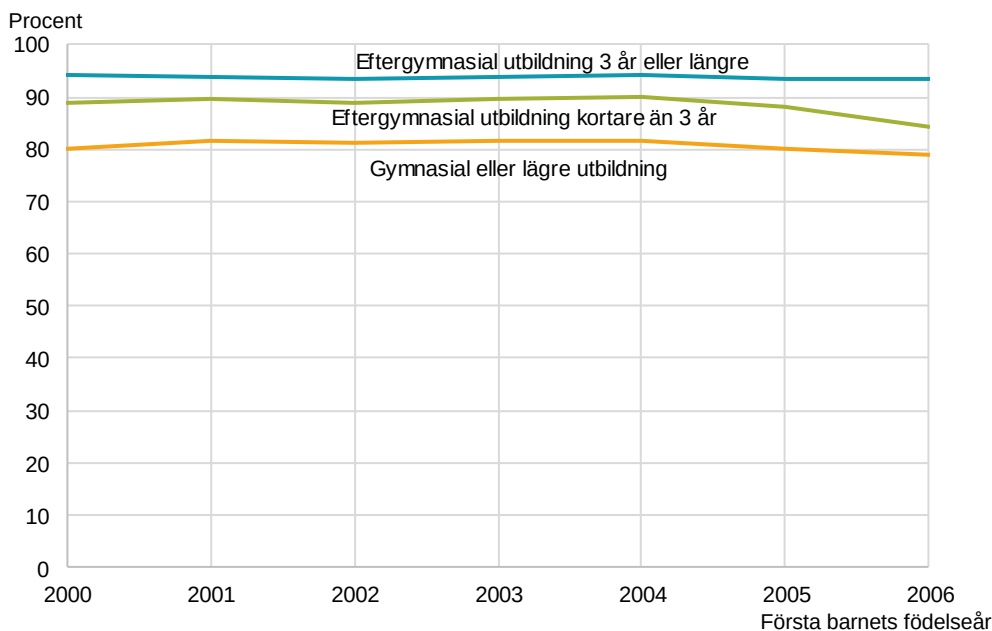
Mediantiden mellan första och andra barnets födelse bland dessa kvinnor visas i diagram 4.8. Högutbildade kvinnor är inte bara mer benägna att få ett andra barn, de får i allmänhet barn tätare än kvinnor med högst gymnasial utbildning. Exempelvis har kvinnor med minst treårig eftergymnasial utbildning som fått sitt första barn år 2012 väntat omkring 33 månader för att få ett ytterligare ett barn. Motsvarande tid mellan barnen var 39 månader bland kvinnor med högst gymnasial utbildning.

Motsvarande siffror för kvinnor som fick sitt första barn vid 24–25 eller 34–35 års ålder visas i diagrammen 4.9 till 4.12. Mönstret liknar det som visas bland kvinnor som blivit mammor vid 29–30 års ålder. Högutbildade kvinnor är mer benägna att få ett andra barn och de får barn tätare än kvinnor med högst gymnasial utbildning.

Diagram 4.7

Andel mammor som fått ett andra barn, efter mammans utbildningsnivå. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder 2000–2006

Percent of first-time mothers who had a second birth, by educational attainment. Women born in Sweden who had their first birth at ages 29–30 years between 2000 and 2006

Andelen beräknades tio år efter första barnets födelse. Utbildningsnivå mätts vid första barnets födelse.

Diagram 4.8

Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans utbildningsnivå. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder 2000–2012

Birth interval between the first and second child, by educational attainment of the mother. Median. Women born in Sweden who had their first birth at ages 29–30 years between 2000 and 2012

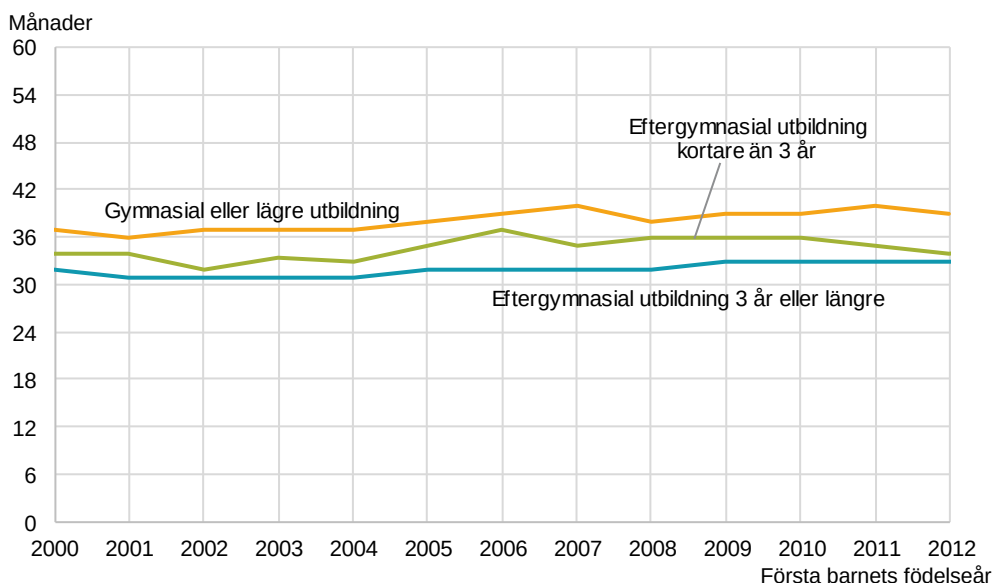
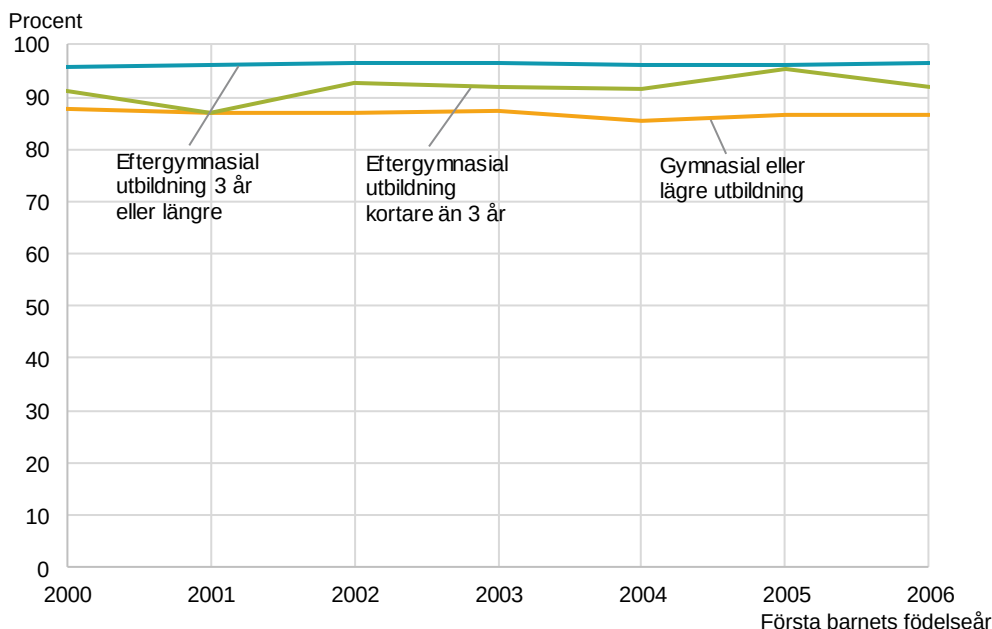

Diagram 4.9

Andel mammor som fått ett andra barn, efter mammans utbildningsnivå. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 24–25 års ålder 2000–2006

Percent of first-time mothers who had a second birth, by educational attainment. Women born in Sweden who had their first birth at ages 24–25 years between 2000 and 2006

Andelen beräknades tio år efter första barnets födelse. Utbildningsnivå mätts vid första barnets födelse.

Diagram 4.10

Tid mellan första och andra barnets födelse, uppdelat efter mammans utbildningsnivå. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 24–25 års ålder 2000–2012

Birth interval between the first and second child, by educational attainment of the mother. Median. Women born in Sweden who had their first birth at ages 24–25 years between 2000 and 2012

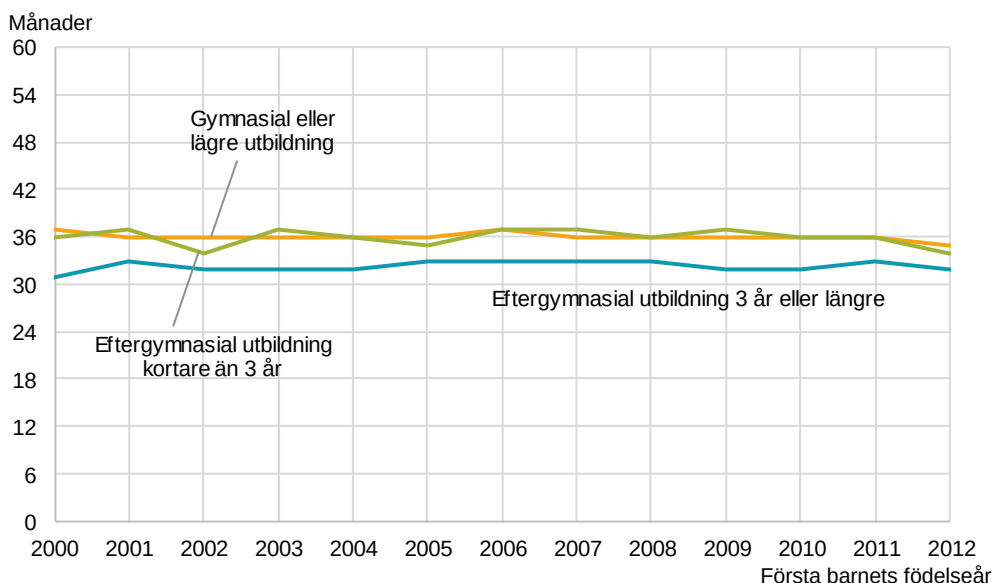
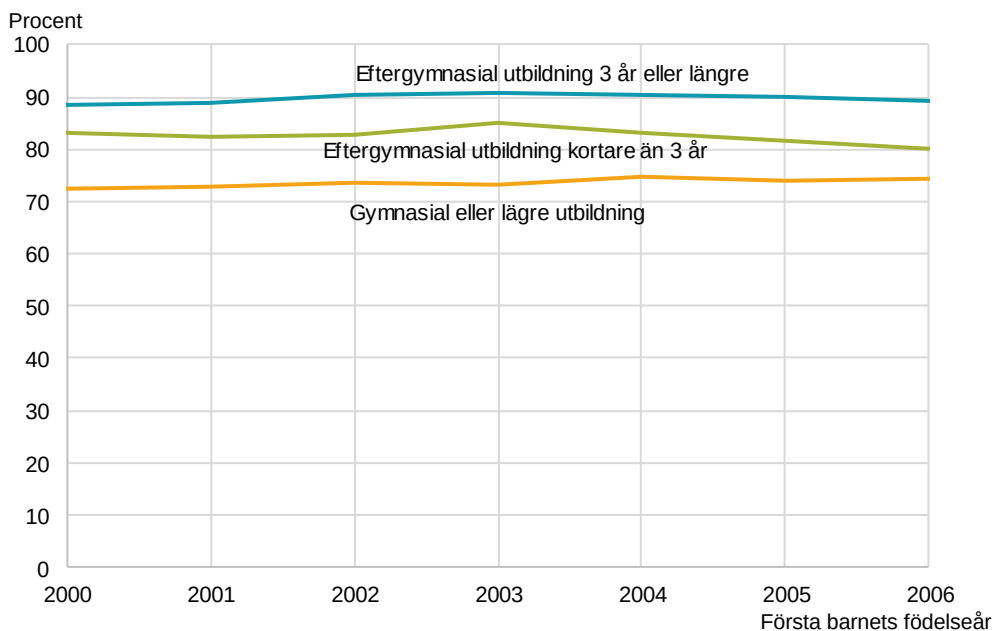

Diagram 4.11

Andel mammor som fått ett andra barn, efter mammans utbildningsnivå. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 34–35 års ålder 2000–2006

Percent of first-time mothers who had a second birth, by educational attainment. Women born in Sweden who had their first birth at ages 34–35 years between 2000–2006

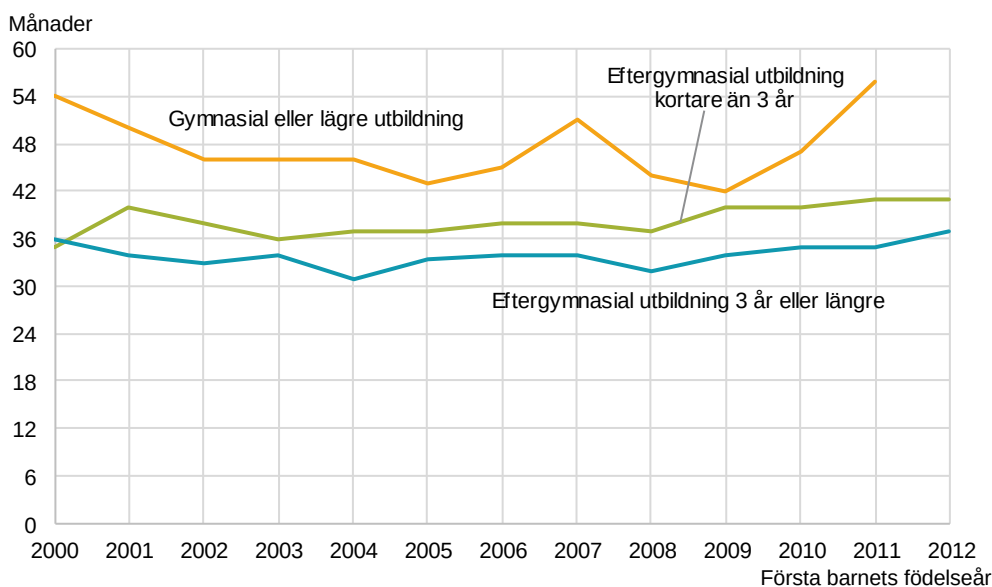

Andelen beräknades år efter första barnets födelse. Utbildningsnivå mätts vid första barnets födelse.

Diagram 4.12

Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans utbildningsnivå. Median. Kvinnor födda i Sverige som fått sitt första barn vid 34–35 års ålder 2000–2012

Birth interval between the first and second child, by educational attainment of the mother. Median. Women born in Sweden who had their first birth at ages 34–35 years between 2000 and 2012

Vissa linjer finns inte för alla år, det beror på att mindre än hälften av kvinnorna i dessa grupper fått ett andra barn

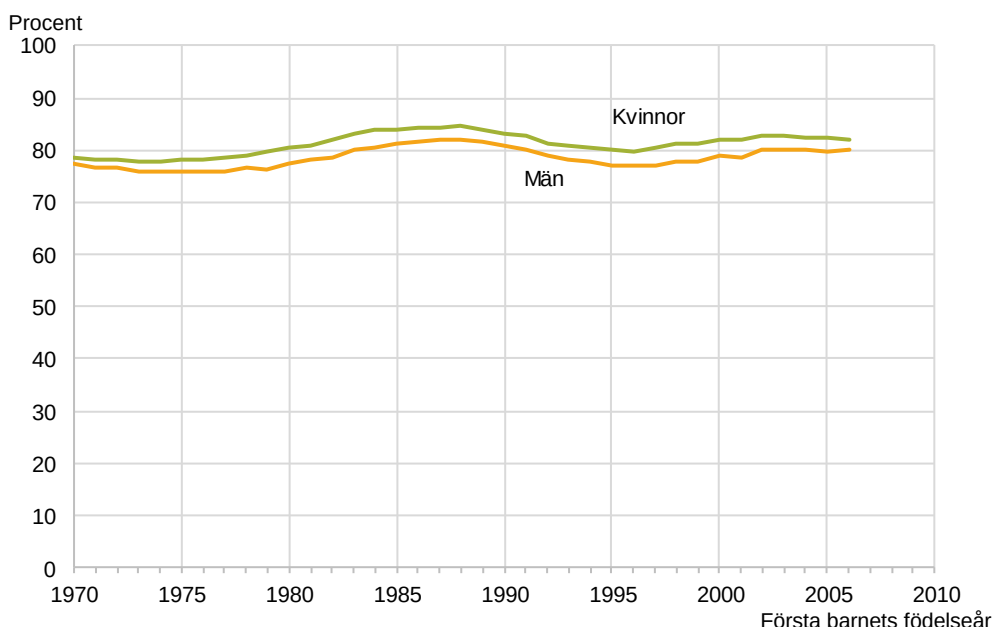
4.3 Jämförelse mellan kvinnor och män

I diagram 4.13 visas benägenheten att få ett andra barn bland kvinnor och män födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006. Andelen förstagångspappor som fått ett andra barn var något lägre än andelen förstagångsmammor. En förklaring till det kan vara skillnader mellan könen vid en separation efter första barnets födelse. De flesta par som får ett första barn får även ett andra barn tillsammans, men det kan finnas skillnader mellan kvinnor och män för de par som separerat.

Diagram 4.13

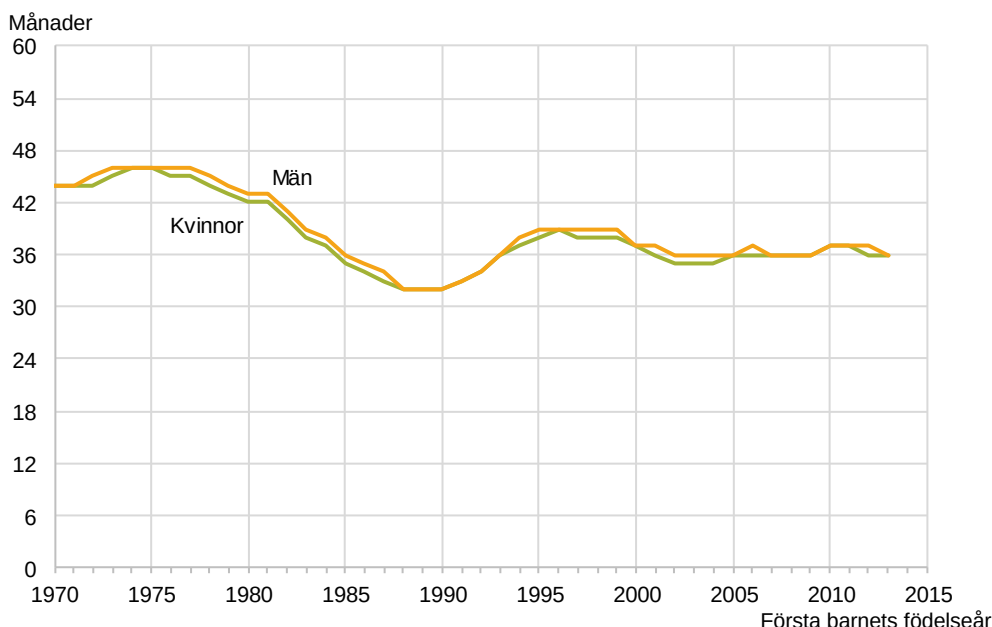
Andel förstagångsföräldrar som fått ett andra barn. Kvinnor och män födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2006

Percent of first-time parents who had a second birth. Women and men born in Sweden who had their first child between 1970 and 2006

Andelen beräknades tio år efter första barnets födelse.

Mediantiden mellan första och andra barnets födelse bland män och kvinnor visas i diagram 4.14. Kvinnor och män väntar ungefär lika länge innan de får ett andra barn. Under 2000-talet väntade de cirka 36 månader. Mediantiden var något högre under 1970-talet och något kortare under 1980-talet. Enligt tidigare studier kan denna nedgång under 1980-talet delvis förklaras av införandet av den så kallade snabbhetspremien inom föräldraförsäkringen (Andersson et al. 2006, Hoem 1990).

Diagram 4.14**Tid mellan första och andra barnets födelse, efter första barnets födelseår.****Median. Kvinnor och män födda i Sverige som fått sitt första barn 1970–2013***Birth interval between the first and second child, by year of birth of the first child.**Median. Women and men born in Sweden who had their first child between 1970 and 2013*

4.4 Mammans födelseland

Allt fler personer har flyttat till Sverige sedan andra världskriget och särskilt under de senaste decennierna. Krig och konflikter, konjunktur, och familjeband är vanliga skäl till varför man har flyttat till Sverige. Under 1960-talet då behovet av arbetskraft var stort kom arbetskraftsinvandrare från till exempel Finland och Grekland. Senare, i samband med Iran-Irak-kriget under slutet av 1980-talet, kriget i forna Jugoslavien i mitten av 1990-talet och nu senast kriget/konflikten i Syrien, följde en invandring av flyktingar till Sverige (SCB 2016). Att flytta till Sverige på grund av en relation med någon som redan bor i Sverige har under de senaste decennierna varit relativt vanligt. Under 1990-talet var det många kvinnor från Finland som gifte sig med män födda i Sverige och under 2000-talet gäller detsamma kvinnor födda i Thailand (Haandrikman 2014).

I detta avsnitt grupperas utrikes födda kvinnor i födda i Europa (exklusive Sverige) och födda i länder utanför Europa. Kvinnor födda utanför Europa delas upp i två grupper efter levnadsstandarden i deras födelseland. Rapporten använder FN:s index för mänsklig utveckling (Human Development Index - HDI) där man tar hänsyn till utbildning, befolkningens livslängd och inkomst (läs mer i avsnittet *Fakta om statistiken*).

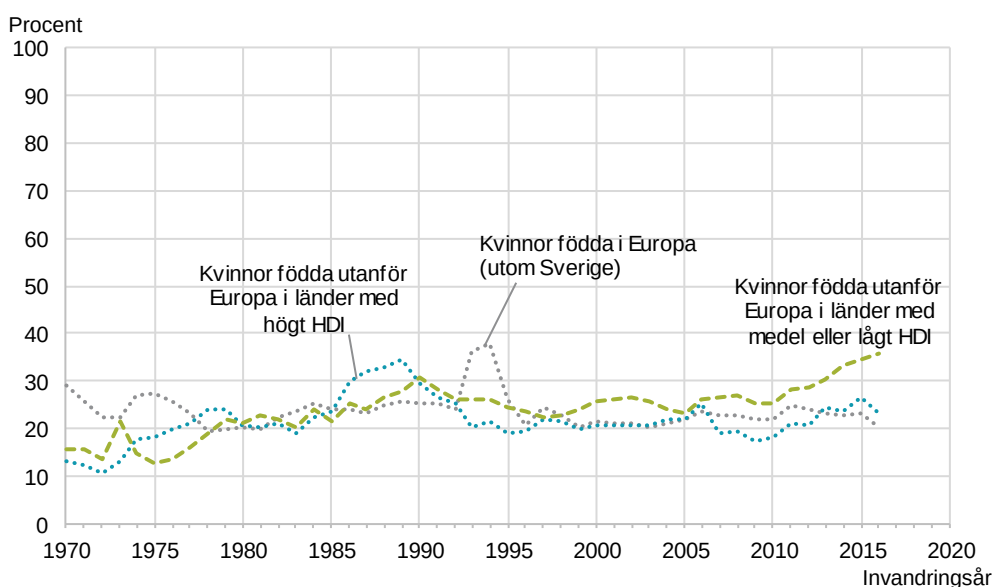
När tid mellan barnen studeras för utrikes födda kvinnor ska noteras att en del av utrikes födda kvinnor har fått sitt första barn innan de invandrat till Sverige. Dessa kvinnor har tillbringat tiden mellan första och andra barnets födelse delvis eller i sin helhet utanför Sverige. I diagram 4.15 visas andelen utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn utanför Sverige efter invandringsår för kvinnor som invandrat till Sverige innan 44 års ålder. Andelen utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn innan invandringen till Sverige varierar mellan 11 och 38 procent. Sedan 2010

har det blivit allt mer vanligt att kvinnor födda utanför Europa invandrar till Sverige med barn. I rapporten *Utrikes föddas barnafödande* visas att skillnader i ålder vid invandringen delvis förklarar skillnader i benägenheten att invandra med barn bland kvinnor från olika födelseländer och över tid (SCB 2014b). Ju högre ålder vid invandringen, desto större är sannolikheten att de fått barn innan invandring. I denna studie studeras endast tid mellan barnen för de som fått alla sina barn i Sverige. Därför innefattar beräkningen av tid mellan barnen endast kvinnor som fått sitt första barn i Sverige.

Diagram 4.15

Andel utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn utanför Sverige, efter mammans födelselandsgrupp och invandringsår, 1970–2016

Proportion of foreign-born women who had their first child outside of Sweden, by region of birth of the mother and year of immigration, 1970–2016

Omfattar endast kvinnor som invandrade till Sverige innan 44 års ålder.

I tabell 4.1 visas kvinnor som blev förstagångsmammor olika år uppdelat efter mammans födelselandsgrupp. 12 procent av kvinnorna som fick sitt första barn år 1970 var utrikes födda. Andelen var 26 procent år 2016. Under 1970- och 1980-talet var den största delen av de utrikes födda förstagångsmammorna födda i Europa. Sedan 1990-talet har det blivit allt mer vanligt att utrikes födda förstagångsmammor är födda utanför Europa, framför allt i länder med medel eller lågt HDI.

Tabell 4.1**Fördelning av förstagångsmammor uppdelat efter födelselandsgrupp, 1970–2016***Distribution of first-time mothers by region of birth of the mother, 1970–2016*

Första barnets födelseår	Sverige	Europa (utom Sverige)	Utanför Europa i länder med högt HDI	Utanför Europa i länder med medel eller lågt HDI	Totalt	Antal
1970	88	11	<1	<1	100	48 000
1975	90	9	<1	<1	100	46 000
1980	87	11	1	1	100	40 000
1985	89	9	1	1	100	39 000
1990	88	8	2	2	100	52 000
1995	84	8	4	5	100	41 000
2000	84	7	4	6	100	39 000
2005	81	8	4	7	100	44 000
2010	77	9	4	10	100	51 000
2015	75	9	4	12	100	49 000
2016	74	9	4	13	100	49 000

Omfattar endast kvinnor som födde sitt första barn i Sverige. Antal kvinnor är avrundat till närmaste tusental.

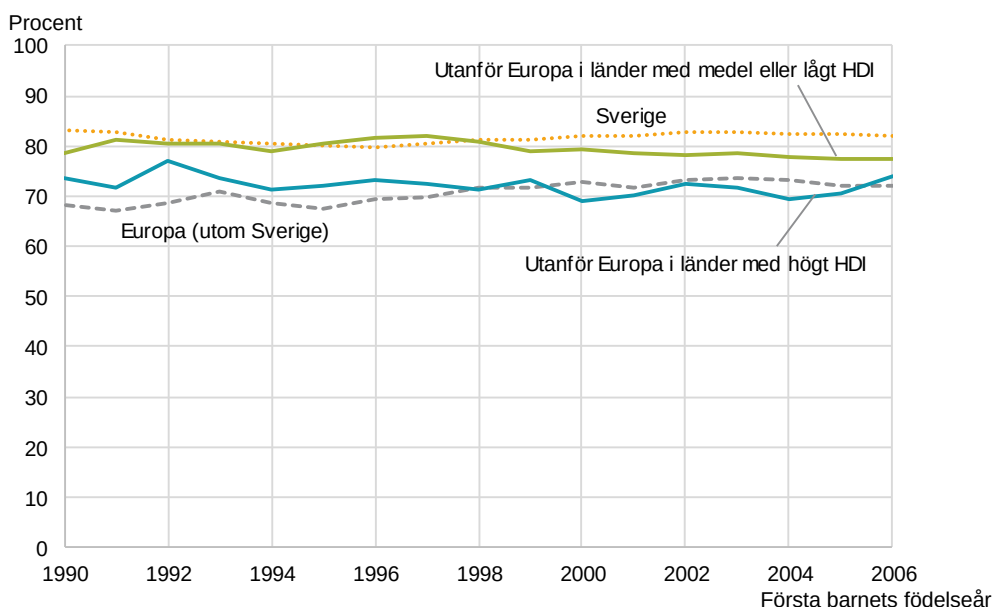
I diagram 4.16 visas benägenheten att få ett andra barn bland inrikes och utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn i Sverige. Eftersom det var en liten del av förstagångsmammorna på 1970- och 1980-talet som var födda utanför Europa fokuserar analysen på perioden när invandringen var större, från 1990 och framåt. Resultaten visar att inrikes födda kvinnor har varit mer benägna att få ett andra barn än utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn i Sverige. Inrikes födda kvinnor är inte bara mer benägna att få ett andra barn, de får också barn tätare än utrikes födda kvinnor som fick sitt första barn i Sverige (se diagram 4.17). Exempelvis har inrikes födda kvinnor som fått sitt första barn år 2012 väntat kring 36 månader för att få ett ytterligare barn. Motsvarande tid var 45, 48 och 40 månader bland kvinnor födda i Europa (utom Sverige), länder utanför Europa med högt HDI respektive länder utanför Europa med medel eller lågt HDI.

Som diskuterats i föregående avsnitt kan åldern när barnafödandet påbörjas påverka tiden mellan barnen. Emellertid verkar det inte som en förklaring till varför inrikes födda kvinnor får barn tätare än utrikes födda kvinnor. När inrikes och utrikes födda kvinnor som blivit förstagångsmammor vid samma ålder jämförs har inrikes födda fått barn tätare än utrikes födda kvinnor. Exempelvis visas i diagram 4.18 att 36 och 42 månader var mediantid mellan barnen för inrikes respektive utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder under 2012.

Diagram 4.16

Andel mammor som fått ett andra barn efter mammans födelselandsgrupp och första barnets födelseår. Kvinnor som fått sitt första barn 1990–2006

Percent of first-time mothers who had a second birth by region of birth of the mother and year of birth of the first child. Women who gave birth to their first child between 1990 and 2006

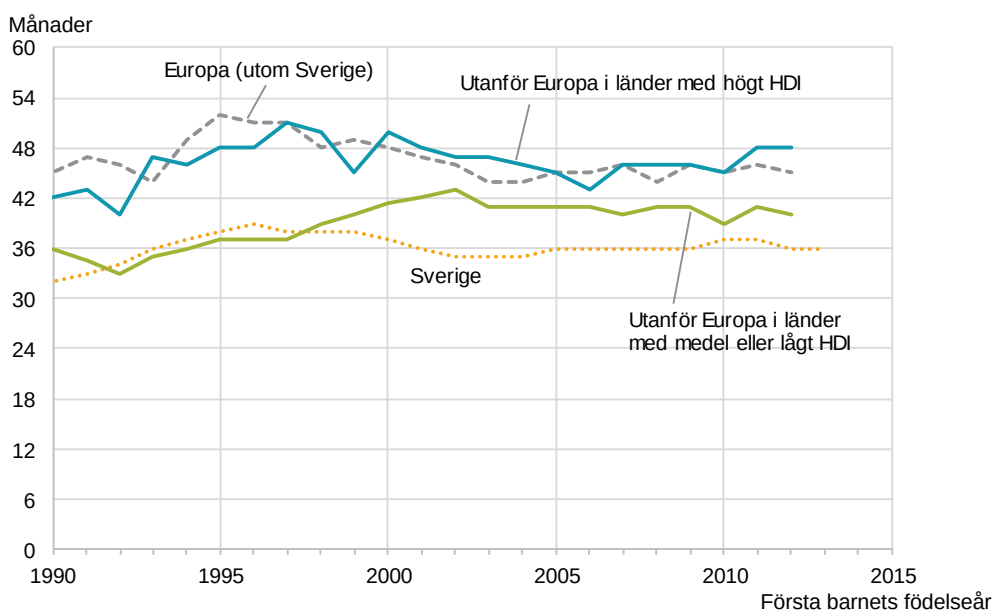

Andelen beräknades tio år efter första barnets födelse. Omfattar endast kvinnor som födde sitt första barn i Sverige.

Diagram 4.17

Tid mellan första och andra barnets födelse, efter mammans födelselandsgrupp och första barnets födelseår. Median. Kvinnor som fått sitt första barn 1990–2013

Birth interval between the first and second child, by region of birth of the mother and year of birth of the first child. Median. Women who gave birth to their first child between 1990 and 2013

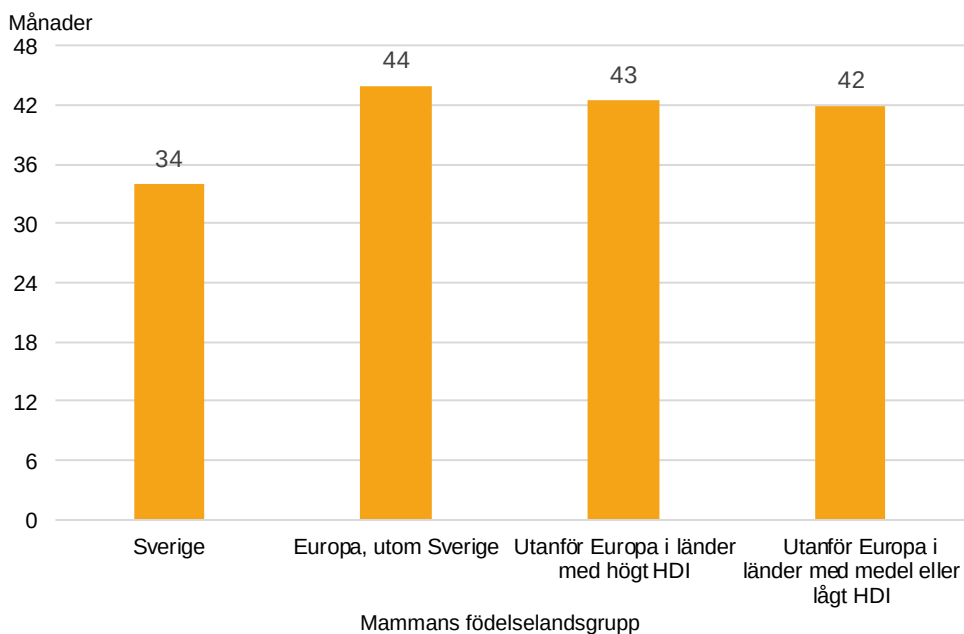
Omfattar endast kvinnor som födde sitt första barn i Sverige. Vissa linjer finns inte för alla år, det beror på att mindre än hälften av kvinnorna i dessa grupper fått ett andra barn

Diagram 4.18

Tid mellan första och andra barnets födelse efter mammas födelselandsgrupp. Median. Kvinnor som fått sitt första barn vid 29–30 års ålder år 2012

Birth interval between the first and second child, by mother's region of birth. Median. Women who gave birth to their first child at ages 29–30 in 2012

Median. Women who gave birth to their first child at ages 29–30 in 2012

Omfattar endast kvinnor som födde sitt första barn i Sverige.

5. Sammanfattande kommentarer

I denna rapport presenteras resultat om förändringar i tiden mellan barnen sedan 1970 fram till idag. Studien fokuserar på intervallet mellan första och andra barnet och i mindre utsträckning på det mellan andra och tredje barnet.

Sammanfattningsvis visar resultaten att kvinnor fick barn tätare på 2000-talet än på 1970-talet. Dessutom var tiden mellan första och andra barnet i allmänhet kortare än mellan andra och tredje barnet. Den långsiktiga trenden visar också att tiden mellan barnen har varierat märkbart över tid.

Åldern när barnafödandet påbörjas har betydelse för tid mellan barnen och resultaten visar att tiden mellan barnen har minskat tydligt bland äldre mammor. Idag väntar kvinnor som får sitt första barn runt 25, 30 och 35 års ålder nästan lika lång tid med att få sitt andra barn, ungefär 3 år. Detta resultat kan bidra till antagandet om det framtida barnafödandet och att prognostisera fruktsamheten. En kortare tid mellan barnen bland äldre mammor medför att fler kan hinna med att få ett andra barn även om barnafödandet påbörjas senare.

Enligt de senaste prognoserna beträffande utvecklingen på arbetsmarknaden och inom utbildningsområdet antas både tillgången och efterfrågan på eftergymnasialt utbildade öka kraftigt under de kommande årtiondena (SCB 2014a). I denna rapport visas att högutbildade kvinnor får barn något tätare än kvinnor med högst gymnasial utbildning. Det tyder på att en höjd utbildningsnivå kan bidra till ett kortare intervall mellan barnen under de kommande decennierna.

Tid mellan barnen för kvinnor födda i olika länder visar att utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn i Sverige i genomsnitt väntar längre med att få ett andra barn än inrikes födda kvinnor. Därför tyder resultaten av denna studie på att om invandringen till Sverige fortsätter vara stor kan det bidra till en ökning av tiden mellan barnen. Hur migrationen till Sverige kommer att se ut under de kommande decennierna är dock svårt att förutse då förändringar och händelser i omvärlden kan få snabba och oväntade konsekvenser för migrationen.

Slutligen hittades inga stora skillnader mellan kvinnor och män när det gäller tid mellan barnen. Kvinnor och män väntar ungefär samma tidsperiod innan de får sitt andra barn. Dock är mammor något mer benägna att få ett andra barn än pappor. Skillnader mellan könen vid en separation efter första barnets födelse och ett eventuellt nytt förhållande kan vara en förklaring till det. Möjligheten att etablera sig på arbetsmarknaden, införandet av den så kallade snabbhetspremien inom föräldraförsäkringen och senareläggningen av åldern när barnafödandet påbörjas är faktorer som kan förklara variationerna i tid mellan barnen över åren och mellan grupper. Framtida studier som undersöker dessa hypoteser vidare eller som analyserar ytterligare faktorer, som till exempel regionala skillnader, kan bidra till en bättre prognos för det framtida mönstret i tid mellan barnen.

Fakta om statistiken

Detta omfattar statistiken

Datamaterial

Det datamaterial som används i denna rapport har hämtats från flera av SCB:s register. Riskpopulationen, det vill säga kvinnor och män mellan 15 och 44 års ålder som bodde i Sverige under olika år, har hämtats från Historiska befolkningsregistret (HBR). Uppgifter om barnafödandet har hämtats från Flergenerationsregistret, där det finns en koppling mellan föräldrar och barn. Utbildningsnivå kommer från Utbildningsregistret (UREG) och information från åren 2000–2016 har använts. UREG genomgick år 2000 större kvalitetshöjande förändringar vilket leder till ett tidsseriebrott som gör att jämförelser med tidigare versioner av registret måste göras med stor försiktighet. Av denna anledning studeras i denna rapport utbildningsnivå endast från och med år 2000.

När beräkningar görs för tiden mellan första och andra barnet och för andelen kvinnor som fått ett andra barn ingår kvinnor som fått ett första barn i Sverige vid 15–44 års ålder från 1970 och framåt. Inrikes och utrikes födda kvinnor som fått sitt första barn utomlands ingår inte i beräkningarna. När beräkningar görs för tiden mellan andra och tredje barnet och för andelen kvinnor som fått ett tredje barn ingår kvinnor som fått sitt andra barn i Sverige mellan 15 och 44 års ålder från 1970 och framåt. Inrikes och utrikes födda kvinnor som fått ett andra barn utomlands ingår inte i beräkningarna.

Föräldrar kan följas fram till 31 december 2016. I vissa fall följs föräldrarna i högst tio år efter ett barn fötts.

I beräkningarna ingår endast biologiska barn och enbart tid mellan barn som fötts med minst 6 månaders mellanrum ingår i beräkningarna. Det innebär att tvillingar inte inkluderas. Män kan få två (eller flera) biologiska barn med olika mammor inom sex månader men dessa fall inkluderades inte i studien.

För närmare beskrivning av HBR se publikationen *Historiska befolkningsregistret i serien Bakgrundsfakta till Befolknings- och väldfärdsstatistik* (SCB 2005). För närmare beskrivning av Flergenerationsregistrets innehåll och kvalitet se publikationen *Flergenerationsregistret 2012 - En beskrivning av innehåll och kvalitet i serien Bakgrundsfakta till Befolknings- och väldfärdsstatistik* (SCB 2013a). Mer information om UREG finns i publikationen *Evalvering av utbildningsregistret* (SCB 2006) och på SCB:s webbplats (<http://www.scb.se/uf0506>).

Definitioner och förklaringar

Indelning efter födelseland

I analyserna delas utrikes födda in i födda i Europa (utom Sverige) och födda utanför Europa. Länder utanför Europa är indelade i två grupper efter deras utvecklingsnivå som mäts med Human Development Index (HDI). Detta är ett index som tas fram årligen av FN där hänsyn tas till landets bruttonationalinkomst per capita, medellivslängd och utbildningsnivå. Här används indelningen som redovisas i Human Development Report 2014. FN redovisar fyra grupper, mycket hög, hög, medel och låg HDI. Här har grupperna mycket hög och hög HDI slagits

samman till gruppen "högt HDI". Grupperna medel och låg HDI har slagits samman till gruppen "medel eller lågt" HDI.

HDI är ett mått på länders utvecklingsnivå som sedan 1990 tas fram årligen av FN. Det är uppbyggt av tre delar: ett långt och hälsosamt liv, kunskap, och dräglig levnadsstandard. I denna rapport används uppgifter som publicerades i Human Development Report 2014. Ett långt och hälsosamt liv mäts genom medellivslängd vid födelsen. Det mäts i antal år som en nyfödd förväntas leva om de åldersspecifika dödsriskerna skulle ligga kvar på samma nivå under hela barnets liv som under födelseåret. Kunskap mäts genom det aritmetiska medelvärdet av antal år i utbildning och förväntat antal skolår. Antal år i utbildning beräknas genomsnittligt antal skolår för befolkningen vid 25 års ålder eller äldre. Förväntat antal skolår beräknas i antal år som en nybörjare förväntas gå i skolan om det rådande mönstret består under barnets skolgång. Levnadsstandard mäts genom bruttonationalinkomsten (BNP) per capita. Det mäts i det sammanlagda värdet av de varor och tjänster som produceras i ett land per invånare under ett visst år. BNP är justerat för så kallat köpkraftsparitet, det vill säga för faktorinkomster (löne-, kapital- och företagarkinomster) till/från utlandet.

Några länder utanför Europa saknar uppgift om HDI. Det är Somalia, Nauru, Tuvalu, Marshallöarna, Sydsudan och Nordkorea. Sydsudan saknar uppgift om alla de i HDI inkluderade komponenterna och läggs till i samma grupp som Sudan, det vill säga i gruppen med medel eller lågt HDI. För de övriga länderna finns uppgifter om medellivslängd och länderna förs till samma grupp som länder med liknande medellivslängd. Det betyder att Somalia, Tuvalu, och Nordkorea ingår i gruppen med medel eller lågt HDI och Nauru och Marshallöarna ingår i gruppen med högt HDI.

Det finns dessutom några områden; Anguilla, Brittiska Jungfruöarna och Taiwan som saknas i FN:s statistik. Anguilla och Brittiska Jungfruöarna läggs till i gruppen med högt HDI, samma som Saint Kitts and Nevis. Taiwan och Bermuda läggs också till i denna grupp då andra källor om medellivslängd och BNP (CIA World Factbook) visar på att de borde tillhöra gruppen med högt HDI. Följande länder ingår i respektive grupp:

- Europa (utom Sverige): Albanien, Andorra, Belgien, Bosnien-Hercegovina, Bulgarien, Cypern, Danmark, Estland, Finland, Frankrike, Gibraltar, Grekland, Irland, Island, Italien, Kosovo, Kroatien, Lettland, Liechtenstein, Litauen, Luxemburg, Makedonien, Malta, Moldavien, Monaco, Montenegro, Nederländerna, Norge, Polen, Portugal, Rumänien, Ryssland, San Marino, Schweiz, Slovakien, Slovenien, Spanien, Storbritannien och Nordirland, Tjeckien, Turkiet, Tyskland, Ukraina, Ungern, Vitryssland, Österrike.
- Länder utanför Europa med högt HDI: Algeriet, Antigua och Barbuda, Argentina, Armenien, Australien, Azerbajdzjan, Bahamas, Bahrain, Barbados, Belize, Bermuda, Brasilien, Brittiska Jungfruöarna, Brunei Darussalam, Chile, Colombia, Costa Rica, Dominica, Dominikanska Republiken, Ecuador, Fiji, Förenade Arabemiraten, Georgien, Grenada, Hongkong, Iran, Israel, Jamaica, Japan, Jordanien, Kanada, Kazakstan, Kina, Kuba, Kuwait, Libanon, Libyen, Malajiska Förbundet, Malaysia, Marshallöarna, Mauritius, Mexiko, Mongoliet, Nauru, Nya Zeeland, Oman, Palau, Panama, Peru, Qatar, S:t Kitts och Nevis, S:t Lucia, S:t Vincent och Grenadinerna, Samoa, Saudiarabien, Seychellerna, Singapore, Sri Lanka, Surinam, Sydkorea, Taiwan, Thailand, Tonga, Trinidad och Tobago, Tunisien, Uruguay, USA, Venezuela, Västra Samoa.

• Länder utanför Europa med medel eller lågt HDI: Afghanistan, Angola, Bangladesh, Benin, Bhutan, Bolivia, Botswana, Burkina Faso, Burundi, Centralafrikanska Republiken, Comorerna, Djibouti, Egypten, Ekvatorialguinea, El Salvador, Elfenbenskusten, Eritrea, Etiopien, Filippinerna, Gabon, Gambia, Gaza-området, Ghana, Guatemala, Guinea, Guinea-Bissau, Guyana, Haiti, Honduras, Indien, Indonesien, Irak, Kambodja, Kamerun, Kap Verde, Kenya, Kirgizistan, Kiribati, Kongo, Laos, Lesotho, Liberia, Madagaskar, Malawi, Maldiverna, Mali, Marocko, Mauretanien, Mikronesien, Moçambique, Myanmar, Namibia, Nepal, Nicaragua, Niger, Nigeria, Nordkorea, Pakistan, Palestina, Papua Nya Guinea, Paraguay, Rwanda, Salomonöarna, Sao Tomé och Príncipe, Senegal, Sierra Leone, Sikkim, Somalia, Sudan, Swaziland, Sydafrika, Sydjemen, Sydsudan, Syrien, Tadjikistan, Tanzania, Tchad, Togo, Turkmenistan, Uganda, Uzbekistan, Vanuatu, Vietnam, Västbanken, Yemen, Zambia, Zanzibar, Zimbabwe, Östtimor.

Utbildning

Från Utbildningsregistret (UREG) hämtas uppgift om högsta avslutande utbildningsnivå. De ursprungliga nivåerna grupperas enligt följande:

Grupp, benämning	Ingående utbildningsnivå från UREG
Gymnasial eller lägre utbildning	Förgymnasial utbildning kortare än 9 år Förgymnasial utbildning 9 år Gymnasial utbildning högst 2-årig Gymnasial utbildning 3 år
Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år	Eftergymnasial utbildning kortare än 3 år
Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre	Eftergymnasial utbildning 3 år eller längre Forskarutbildning

Cirka 0,4 procent av inrikes födda kvinnor saknar uppgift om utbildning (SCB 2017). Dessa kvinnor ingår inte i analysen efter utbildningsnivå i kapitel 4.

Ålder

I beräkningar av det summerade fruktsamhetstalet i kapitel 2 är det ålder vid årets slut som avses. I redovisningar som innefattar ålder i kapitel 3 och 4 är det mammans ålder då barnet föddes (ålder vid händelse) som avses.

Så görs statistiken

Metod

Det summerade fruktsamhetstalet

Talet visar hur många barn som en kvinna i genomsnitt skulle födda under sin fruktsamma period utifrån den, vid tidpunkten för beräkningen, gällande fruktsamheten.

Det summerade fruktsamhetstalet för ett enskilt år definieras som summan av de åldersvisa fruktsamhetstalen för det år som beräkningen görs. De åldersspecifika fruktsamhetstalen beräknas som summan av födda barn i en viss ålder dividerat med medelfolkmängden i samma ålder. Medelfolkmängden är genomsnittet av folkmängden i den åldern i början och i slutet av året. Som exempel beräknas det åldersspecifika fruktsamhetstalet för 25-åriga kvinnor år 2010 på följande sätt:

År 2010 föddes 4 829 barn av kvinnor som i slutet av 2010 var 25 år.

Medelfolkmängden för 25-åriga kvinnor beräknas som antal 24-åriga kvinnor 31/12 2009 plus antal 25-åriga kvinnor 31/12 2010 delat med två
 $(56\,946 + 58\,057)/2 = 57\,501,5$.

25-åriga kvinnors fruktsamhetstal blir genom detta sätt att beräkna
 $4\,829/57\,501,5 = 0,084$.

Fruktamhetstalet beräknas på motsvarande sätt för kvinnor i samtliga barnafödande åldrar och summan av dessa åldersspecifika fruktsamhetstalen blir det summerade fruktsamhetstalet.

Medelålder vid första barnets födelse

Medelåldern vid första barnets födelse (ej ålderstandardiserad) beräknas vanligtvis som:

$$M(t) = \frac{\sum_{15}^{44} (a + 0,5) \times B(a, t)}{\sum_{15}^{44} B(a, t)}$$

$B(a, t)$ = antal födda år t av barnlösa kvinnor i åldern a

Den ålderstandardiserade medelåldern vid första barnets födelse benämns ofta "period mean age at first birth" på engelska (Bongaarts & Blanc 2015). Måttet anger medelåldern vid första barnets födelse hos en fiktiv grupp av kvinnor (eller män) om benägenheten att få barn i olika åldrar skulle förbli densamma som under det år eller den period för vilket beräkningen görs. Det beräknas som:

$$M_s(t) = \frac{\sum_{15}^{44} (a + 0,5) \times b(a, t)}{\sum_{15}^{44} b(a, t)}$$

$b(a, t)$ = åldersspecifika fruktsamhetstal år t av barnlösa kvinnor i åldern a

Åldersspecifika fruktsamhetstal för barnlösa kvinnor beräknas som antalet barn födda i ålder a dividerat med medelfolkmängden barnlösa kvinnor i denna ålder.

Mediantid mellan barnen

Medianen av en ordnad mängd tal är det mittersta värdet. Antalet tal som är större än medianen är lika med antalet tal som är mindre än medianen. Mediantiden mellan två födslar visar tiden som hälften av mammorna fick vänta innan de fick ett ytterligare barn.

Som exempel om tid mellan barnen bland 5 kvinnor är 24, 33, 36, 40, 60 månader är mediantiden mellan barnen 36 månader. Om antalet kvinnor är jämnt är medianen medelvärde av de mittersta värdena. Som exempel om tid mellan barnen bland 6 kvinnor är 24, 36, 36, 39, 40, 60 månader är mediantiden mellan barnen $(36 + 39)/2 = 37,5$ månader.

Mediantid mellan första och andra barnets födelse beräknas hos alla kvinnor som fått ett första barn, inte bara bland de mammor som fått ett andra barn. På samma sätt beräknas mediantid mellan andra och tredje barnets födelse för alla kvinnor som fått ett andra barn. Som exempel antas att 5 kvinnor blev mammor och 4 av dem fick ett andra barn enligt uppgifter i den följande tabellen. Mediantiden mellan barnen är 39 månader.

Person	Fick ett andra barn	Tid mellan barnen
1	Ja	24 månader
2	Ja	36 månader
3	Ja	39 månader
4	Ja	60 månader
5	Nej	-

Kvinnorna som fick ett första (eller andra) barn i Sverige och utvandrade utan att ha fått ett andra (eller tredje) barn ingår i beräkningarna som om de inte fick ett ytterligare barn.

När tid mellan barnen studeras brukar medianen användas (Copen et al. 2015; Rutstein 2011). Det finns några fördelar med medianen jämfört med medelvärdet när tid mellan barnen studeras. En fördel är att medianen kan ge en bättre bild av vad som är "typisk" tid mellan barnen än vad medelvärdet kan eftersom medianen påverkas mindre av extremvärden. En annan fördel är att medianen kan beräknas för födelseintervall som påbörjats för cirka tre år sedan. I Sverige får idag hälften av förstagångsmammorna ett barn till inom cirka tre år efter första barnets födelse. Det betyder att medianvärdet inte ändras efter det tredje året. Detta gäller inte medelvärdet. En betydande del av förstagångsmammorna får ett andra barn efter längre tid än tre år vilket påverkar medelvärdet. Det genomsnittliga antalet månader mellan barnen underskattas systematiskt om endast kvinnor som födde sitt första barn för tre år sedan inkluderas i beräkningen. En längre uppföljningsperiod krävs och medeltiden kan därför inte användas för att beskriva nuläget.

I ytterligare analyser, som inte visas i denna rapport, följdes föräldrar som fick sitt första barn mellan 1970 och 1990 under tjugofem år. Det visade att över 95 procent av de som fick ett andra barn fick det inom tio år efter första barnets födelse. Föräldrar som fick sitt andra barn mellan 1970 och 1990 följdes också under tjugofem år. Av de som fick ett tredje barn fick 90 procent det inom tio år. Generellt tyder det på att analyserna av de huvudsakliga trenderna inte påverkas om föräldrar följs tio år eller en längre period. Anledningen till att följa upp efter tio år istället för en längre period är att visa de senaste trenderna.

Statistikens tillförlitlighet

Det datamaterial som är utgångspunkt för denna studie är SCB:s Historiska befolkningsregister (HBR), Flergenerationsregistret och Utbildningsregistret. Registren är baserade på uppgifter från folkbokföringen. Brister i rapporteringen om utvandring kan resultera i övertäckning om inte flyttning anmäls till folkbokföringen. Studier tyder på att registret innehåller en del personer som inte längre bor i landet, men det uppskattas att de utgör mindre än en procent av den totala befolkningen. Andelen är högre bland utrikes födda (SCB 2015).

Flergenerationsregistret innehåller uppgifter om barn födda 1932 och senare (som var vid liv 1961). Uppgift om pappan saknas något oftare än uppgift om mamman. Andelen barn med uppgift om fadern har dock ökat med tiden. Det innebär att färre uppgifter saknas för yngre generationer. Exempelvis har tidigare studier beräknat att uppgifter om fadern saknas för 660 barn av de totalt 90 000 barn som föddes under år 2000 (SCB 2012).

Barnafödandet för utrikes födda innan invandringen till Sverige är uppskattat genom de barn som någon gång varit folkbokförda i Sverige. Barn som utrikes födda har fått före invandringen men som inte följer med till Sverige finns inte i

SCB:s register. Det är svårt att uppskatta hur vanligt det är att barn inte invandrar med sin mamma. Det är antagligen vanligare bland de mammor som är äldre då de invandrar. Då barnet uppnått vuxen ålder stannar de i större utsträckning kvar i ursprungslandet. De kan också bo kvar i hemlandet med sin pappa eller annan släkting, det är också möjligt att barnet har avlidit innan mammans invandring. För närmare beskrivning av barnafödande före och efter invandring se rapporten *Utrikes föddas barnafödande* (SCB 2014b).

Uppgifterna i statistiken över befolkningens utbildning baseras på en mängd olika statistikkällor och den totala kvaliteten beror på dessa statistikkällors kvalitet. För personer som är födda och uppvuxna i Sverige håller statistiken högre kvalitet. För utrikes födda personer och personer som utbildat sig utanför Sverige är statistiken inte fullt lika tillförlitlig. För svenskfödda personer saknas uppgift om utbildningen för 0,4 procent i åldern 25–64 år. Motsvarande andel för utrikes födda är 7,1 procent (SCB 2017).

Referenser

- Andersson, G. (2000). "The impact of labour-force participation on childbearing behaviour: pro-cyclical fertility in Sweden during the 1980s and the 1990s". *European Journal of Population*, 16(4), 293-333.
- Andersson, G., Hoem, J. M., & Duvander, A. Z. (2006). "Social differentials in speed-premium effects in childbearing in Sweden". *Demographic Research*, 14(4), 51-70.
- Andersson, G., Knudsen, L.B., Neyer, G., Teschner, K., Rønsen, M., Lappegård, T., Skrede, K. and Vikat, A. (2009). "Cohort fertility patterns in the Nordic countries". *Demographic Research*, 20, 313-352.
- Balbo, N., Billari, F. C., & Mills, M. (2013). "Fertility in advanced societies: A review of research". *European Journal of Population*, 29(1), 1-38.
- Bongaarts, J., & Blanc, A. K. (2015). "Estimating the current mean age of mothers at the birth of their first child from household surveys". *Population Health Metrics*, 13(1), 25.
- Comolli, C. L. (2017). "The fertility response to the Great Recession in Europe and the United States: Structural economic conditions and perceived economic uncertainty". *Demographic Research*, 36, 1549-1600.
- Copen, C. E., Thoma, M. E., & Kirmeyer, S. (2015). "Interpregnancy intervals in the United States: data from the birth certificate and the national survey of family growth". *National Vital Statistics Reports*, 64(3), 1-10. Hyattsville, MD, USA: National Center for Health Statistics.
- Goldstein, J., Kreyenfeld, M., Jasilioniene, A., & Örsal, D. D. K. (2013). "Fertility reactions to the Great Recession in Europe: Recent evidence from order-specific data". *Demographic Research*, 29, 85-104.
- Haandrikman, K. (2014). "Binational marriages in Sweden: Is there an EU effect?". *Population, Space and Place*, 20(2), 177-199.
- Hoem, J. M. (1990). "Social policy and recent fertility change in Sweden." *Population and Development Review*, 16(4), 735-748.
- Hoem, B. & Hoem, J. (1996). "Sweden's family policies and roller-coaster fertility". *Journal of Population Problems*, 52, 1-22.
- Mason, K. O. (1997). "Explaining fertility transitions". *Demography*, 34(4), 443-454.
- Rutstein, S. (2011). *Trends in Birth Spacing*. DHS Comparative Reports No. 28. Calverton, Maryland, USA: ICF Macro.
- SCB (1999). *Befolkningsutvecklingen under 250 år: Historisk statistik för Sverige*. Demografiska Rapporter 1999:2.
- SCB (2001). *Varför föds det så få barn? Resultat av en enkätundersökning om vad som påverkar beslutet att få barn*. Demografiska Rapporter 2001:1.
- SCB (2005). *Historiska befolkningsregistret*. Bakgrundsfakta till Befolknings- och väldfärdsstatistik 2005:4.
- SCB (2006). *Evalvering av utbildningsregistret*. Bakgrundsfakta till Befolknings- och väldfärdsstatistik 2006:4.

- SCB (2008). *Arbete och barnafödande - jämförelse mellan inrikes och utrikes födda*. Demografiska Rapporter 2008:1.
- SCB (2009). *Barn eller inte? Resultat från en enkätundersökning om kvinnors och mäns inställning till barnafödande*. Demografiska Rapporter 2009:2.
- SCB (2012). *Sambo, barn, gift, isär? Parbildning och separationer bland förstagångsföräldrar*. Demografiska Rapporter 2012:1.
- SCB (2013a). *Flergenerationsregistret 2012 - En beskrivning av innehåll och kvalitet*. Bakgrundsfakta till Befolknings- och väldfärdsstatistik 2013:1.
- SCB (2013b). *Barnafödande i nya relationer*. Demografiska Rapporter 2013:2.
- SCB (2014a). *Trends and Forecasts 2014: population, education and labour market in Sweden – outlook to year 2035*.
- SCB (2014b). *Utrikes föddas barnafödande – före och efter invandring*. Demografiska Rapporter 2014:4.
- SCB (2015). *Övertäckning i Registret över totalbefolkningen - en registerstudie*. Bakgrundsfakta till Befolknings- och väldfärdsstatistik 2015:1.
- SCB (2016). *Enbarnsmammor i olika generationer*. Demografiska Rapporter 2016:3.
- SCB (2017). *Befolkningens utbildning 2016*. Statistiskt meddelande UF37, SM 1701.
- UNDP (2014). *Human Development Report 2014*. United Nations Development Programme, New York.
- World Health Organization (2007). *Report of a WHO Technical Consultation on Birth Spacing*. Department of Making Pregnancy Safer (MPS) and Department of Reproductive Health and Research (RHR), Geneva, Switzerland, 13-15 June 2005.

Bilaga 1

Tabell T.1

Antal kvinnor som fått sitt första barn och antal samt andel av dessa kvinnor som fått ett andra barn inom tio år, 1970–2006

Number of women who had a first birth and the number of those women who had a second birth within ten years, 1970–2006

År	Antal kvinnor som fått ett första barn	Antal av dessa kvinnor som fått ett andra barn inom 10 år	Procent som fått ett andra barn inom 10 år
1970	42 000	33 000	79
1971	45 000	35 000	78
1972	44 000	35 000	78
1973	44 000	34 000	78
1974	44 000	34 000	78
1975	41 000	32 000	78
1976	38 000	30 000	78
1977	36 000	28 000	78
1978	34 000	27 000	79
1979	34 000	27 000	80
1980	35 000	28 000	81
1981	33 000	27 000	81
1982	33 000	27 000	82
1983	33 000	27 000	83
1984	33 000	28 000	84
1985	35 000	29 000	84
1986	37 000	31 000	84
1987	38 000	32 000	84
1988	41 000	35 000	85
1989	43 000	36 000	84
1990	46 000	38 000	83
1991	44 000	36 000	83
1992	41 000	34 000	81
1993	39 000	32 000	81
1994	37 000	30 000	80
1995	34 000	27 000	80
1996	32 000	26 000	80
1997	31 000	25 000	80
1998	30 000	25 000	81
1999	31 000	25 000	81
2000	33 000	27 000	82
2001	33 000	27 000	82
2002	36 000	29 000	83
2003	36 000	30 000	83
2004	36 000	30 000	82
2005	36 000	30 000	82
2006	38 000	31 000	82

Omfattar endast kvinnor som födde sitt första barn i Sverige. Antal kvinnor är avrundat till närmaste tusental.

Tabell T.2**Antal kvinnor som fått sitt andra barn och antal av dessa kvinnor som fått ett tredje barn inom tio år, 1970–2006***Number of women who had a second birth and the number of those women who had a third birth within ten years, 1970–2006*

År	Antal kvinnor som fått ett andra barn	Antal av dessa kvinnor som fått ett tredje barn inom 10 år	Procent som fått ett tredje barn inom 10 år
1970	35 000	12 000	35
1971	36 000	12 000	33
1972	36 000	12 000	33
1973	35 000	11 000	32
1974	36 000	12 000	32
1975	35 000	11 000	32
1976	34 000	11 000	34
1977	34 000	12 000	35
1978	32 000	12 000	36
1979	32 000	12 000	37
1980	32 000	12 000	38
1981	31 000	12 000	39
1982	30 000	12 000	41
1983	29 000	12 000	42
1984	30 000	13 000	43
1985	31 000	13 000	44
1986	31 000	14 000	44
1987	32 000	14 000	44
1988	34 000	15 000	43
1989	35 000	15 000	42
1990	37 000	15 000	40
1991	37 000	14 000	38
1992	38 000	13 000	35
1993	36 000	12 000	32
1994	35 000	11 000	31
1995	32 000	10 000	30
1996	30 000	9 000	31
1997	28 000	8 000	30
1998	28 000	8 000	31
1999	27 000	8 000	31
2000	26 000	8 000	31
2001	27 000	8 000	32
2002	28 000	9 000	33
2003	29 000	9 000	33
2004	30 000	10 000	33
2005	30 000	10 000	32
2006	31 000	10 000	31

Omfattar endast kvinnor som födde sitt andra barn i Sverige. Antal kvinnor är avrundat till närmaste tusental.

In English

Summary

During the last decades, men and women have had their first child at increasingly higher ages in Sweden. Did that lead to a shortening of the interval between births so parents could accommodate having more than one child? If so, are there noticeable differences between younger and older parents, men and women, native- and foreign-born parents, or by level of education? In order to explore those questions, this report documents changes in the duration of birth intervals since 1970. The study focuses on the interval between the first and second birth among native-born women, although some results for the interval between the second and third birth as well as some results for men and foreign-born women are also shown.

The results show that the interval between children was shorter in the 2000s than it was in the 1970s. Since the early 2000s, the median interval between the first and second child has fluctuated around three years, compared to almost four years during the mid-1970s. The interval between births has also fluctuated considerably over time. The interval became increasingly shorter during the 1980s, it increased during the economic recession of 1990s, and became shorter again in the 2000s. Moreover, the findings show that the interval between the second and third birth tends to be longer than that between the first and second birth.

Birth intervals have become increasingly shorter among older mothers. In recent years, the duration of the interval between the first and second births is very similar among women who gave birth to their first child at ages 25, 30 or 35. Moreover, the proportion of mothers having a second child has increased among women who have their first child after age 30.

Overall, the duration of the interval between the first and second birth are very similar between men and women. Native-born women are more likely to have a second child and tend to have shorter birth intervals than foreign-born women who had their first child in Sweden. Controlling for age at first birth, women with higher levels of educational attainment are more likely to have a second child and tend to have shorter birth intervals than women with lower levels of educational attainment.

A note of thanks

We would like to express appreciation to our survey respondents – the people, enterprises, government authorities and other institutions of Sweden – with whose cooperation Statistics Sweden is able to provide reliable and timely statistical information meeting the current needs of our modern society.

List of tables

Distribution of first-time mothers by region of birth of the mother, 1970–2016.....	34
Number of women who had a first birth and the number of those women who had a second birth within ten years, 1970–2006	47
Number of women who had a second birth and the number of those women who had a third birth within ten years, 1970–2006	48

List of graphs

Total fertility rate 1900–2016.....	12
Mean age at first birth, 1970–2016. Women born in Sweden	13
Cohort completed fertility. Women born 1870–1971.....	14
Distribution of number of children born by the end of the reproductive ages, women born in Sweden in years 1950, 1960 and 1970	14
Mean age at first birth. Women born in Sweden 1930–1971	15
Percent of first-time mothers who had a second birth, by time since the first birth. Women born in Sweden who gave birth to their first child in 1980 or 2000.....	17
Percent of first-time mothers who had a second child, by year of birth of the first child. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2006	18
Birth interval between the first and second child, by year of birth of the first child. Median. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2013	19
Percent of two-child mothers who had a third birth, by time since the second birth. Women born in Sweden who gave birth to their second child in 1980 or 2000.....	20
Percent of two-child mothers who had a third child, by year of birth of the second child. Women born in Sweden who gave birth to their second child 1970–2006.....	21
Birth interval between first-second and second-third children. 25 th percentile. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2013 or their second child 1970–2009	21
Distribution of first-time mothers by age, 1970–2016. Women born in Sweden	23
Percent of first-time mothers who had a second birth, by mother's age at the birth of the first child. Women born in Sweden who gave birth to their first child 1970–2006	24
Birth interval between the first and second child. Median. Women born in Sweden who had their first child at ages 19–20, 24–25, 29–30 or 34–35 years between 1970–2013	25
Birth interval between the first and second child, by mother's age at the birth of the first child. Median. Women born in Sweden who gave birth to their first child in 1985–89 or 2005–09.....	25
Mean age at first birth by educational groups, 2016. Women born in Sweden	26
Distribution of first-time mothers by educational attainment, 2000–2016. Women born in Sweden who had their first birth at ages 29–30 years	27
Percent of first-time mothers who had a second birth, by educational attainment. Women born in Sweden who had their first birth at ages 29–30 years between 2000 and 2006.....	28

Birth interval between the first and second child, by educational attainment of the mother. Median. Women born in Sweden who had their first birth at ages 29–30 years between 2000 and 2012.....	28
Percent of first-time mothers who had a second birth, by educational attainment. Women born in Sweden who had their first birth at ages 24–25 years between 2000 and 2006	29
Birth interval between the first and second child, by educational attainment of the mother. Median. Women born in Sweden who had their first birth at ages 24–25 years between 2000 and 2012.....	29
Percent of first-time mothers who had a second birth, by educational attainment. Women born in Sweden who had their first birth at ages 34–35 years between 2000–2006.....	30
Birth interval between the first and second child, by educational attainment of the mother. Median. Women born in Sweden who had their first birth at ages 34–35 years between 2000 and 2012.....	30
Percent of first-time parents who had a second birth. Women and men born in Sweden who had their first child between 1970 and 2006	31
Birth interval between the first and second child, by year of birth of the first child. Median. Women and men born in Sweden who had their first child between 1970 and 2013	32
Proportion of foreign-born women who had their first child outside of Sweden, by region of birth of the mother and year of immigration, 1970–2016.....	33
Percent of first-time mothers who had a second birth by region of birth of the mother and year of birth of the first child. Women who gave birth to their first child between 1990 and 2006	35
Birth interval between the first and second child, by region of birth of the mother and year of birth of the first child. Median. Women who gave birth to their first child between 1990 and 2013	35
Birth interval between the first and second child, by mother's region of birth. Median. Women who gave birth to their first child at ages 29–30 in 2012.....	36

List of terms

andel	proportion	mellan	between
andra	second, next	mindre	less
barn	child	minskade	decreased
barnafödande	childbearing	män	men
benägenhet	propensity	skillnad	difference
född	born	snabbhetspremie	speed premium
födelseår	year of birth	Sverige	Sweden
fördelning	distribution	tidsavstånd	time interval
förklaring	explanation	tätare	tighter
första	first	täthet	proximity
föräldrar	parents	yngre	younger
föräldraförsäkring	parental leave	år	year
genomsnitt	average	ålder	age
högre	higher	äldre	older
kvinnor	women	ökar	increase
lägre	lower		

Tid mellan barnen

– hur lång tid väntar föräldrar innan de får sitt andra barn?

Under de senaste decennierna har kvinnor och män fått sitt första barn i allt högre åldrar. Innebär en senareläggning av barnafödandet att föräldrar får barn allt tätare för att hinna med att få mer än ett barn? I rapporten jämförs hur tidsavståndet mellan barnen sett ut från 1970 fram till i dag. Studien fokuserar huvudsakligen på kvinnor födda i Sverige, men även män och utrikes födda kvinnor studeras.

Resultaten visar att kvinnor fick barn allt tätare under 1980-talet, mindre tätt under 1990-talets lågkonjunktur och tätare igen under 2000-talet. Idag väntar kvinnor vanligtvis tre år med att få sitt andra barn. Tiden mellan första och andra barnet är i allmänhet kortare än den mellan andra och tredje barnet. Tiden mellan barnen varierar även efter mammans utbildningsnivå och födelseland samt mellan yngre och äldre mammor.

All officiell statistik finns på: **www.scb.se**

Statistikservice: tfn 010-479 50 00

All official statistics can be found at: **www.scb.se**

Statistics service, phone +46 10 479 50 00